

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis. /

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI

MUSAE.

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

1
L
939
12
11

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTET ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRÆCE ET LATINE.

111

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου
ἰστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνὰς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἰτεῖ Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἰτεῖ δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses duceus, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
ti cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡτρώων ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἑκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἡτρώον ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνήγε τῇ συμβουλῇ καλεῦων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ, δούς
 αἰνῶτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρωδέων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσῃς ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίῳ τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κατὰ
 μεγάλῃ τε καὶ εὐειδῇ, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη
 ὄνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gharus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriæ filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194. 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν
ἡσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
παῖς „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
„ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδοῦς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθείᾳ
„Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ'
„Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
κιν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηθεῦνται Καμ- 2
βύσεια, Φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
τρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
35 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
λθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*
lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te*
esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornata ad te
misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*,
dicentes esse eum ex hac Apriae filiâ natum: Cyrum
enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset,
cuiusque filiam petisisset. At hoc quidem non ex rei
veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου πατρὸς· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπew θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδew, 10 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεῖς εἶναι. 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ἔδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθεῖσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεῖδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῶ ἔχρατο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμαζοῦσα. ἡ 5 δὲ Κασσανδάνη, εὐῶσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε· „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εὐῶσαν Κῦρος ἐν „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτην ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Aegyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice natum non succedere in regnum, si adfuerit legitimus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam, quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ et staturâ praestantes, admiratam illos multis laudibus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem, dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero- rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Aegypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένομαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὥς δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θανάτῳ γενέσθαι· τὸν
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδράβη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
 στρατήϊν.

Συνήκει δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
 Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ οἱ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός καὶ τι Ἀμάσι, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση

ingemisoens ob Nitetia esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

ἔλθειν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἑόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἔλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρᾷ μιν
 ἐν Λυκίᾳ, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίᾳ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὥρμημένω δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνύδρον διεκπερά, ἐπελθὼν Φρά-
 ξει μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμασίου πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 ἡ ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxillares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum excoiperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum; nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; cique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum

ἰσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῶ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτῆς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τείνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρῦσθαι, ἀπὸ ταύτης ἡδὴ
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξύ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τούτῳ οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
 ἀνδρὸς ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
 ναυτιλλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσω. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardibus)
 emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt ditisionis Arabici regis: a Ienysso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἶνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀνασιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρέσιμος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρ-
 λαβὼν Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἐόντος καὶ ὕδατος ἐτοί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησοῦτος ξίνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξιόμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τῷ τρόπῳ τοιαῦδε· τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιέσθαι, ἄλλες ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὅξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αἰεῖφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖται τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιταλέσαντες δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρῃ-
γυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀσπὸν, ἣν πρὸς ἀσπὸν ποιέηται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem solum, et *Uraniam*, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεαίρβαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τρόχαλα, περιζυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λὰτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσῳ ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμηχανᾶτο τοιαύδε. ἀσκὺς καμῆλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμῆλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἀνδρον, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσῳ στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκδοδοὶ δὲ οὗ-
 τος εἰς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβορέων καὶ τῶν ἄλλων δε-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysem. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῳ μεγάλας
15 δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ὁδὸς δ' ἔστι δωδέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τρεῖς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεσμένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰστροτοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσεια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβι ζῶντα.
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
15 σας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τρισεράκοντα ἔτεα, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
πείχθη, ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysem exspectans. Nec enim in
viviis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annis regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλευσσοῦς Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 αὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμοῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὑέται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρῶν, ἴζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μισθόμενοι τῷ Φάνη, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατοπέδον, καὶ
 ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod Phanes externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἕκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, οἶνον τε καὶ ὕδωρ ἐσι-
 φόρον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 15 τῆς, καὶ πεισόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁστέων περικεχυμένων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεισόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέστο
 5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχρήσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νέες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξῃς. αἷτιον δὲ τούτου τό-
 10 δε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris conicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq; facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορεύουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τόδε· σκητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἰόντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατελιθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem Mitylenaeam, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν εἰς
τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰεὲς ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε
νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπά-
σαντες, ἐφόρεον εἰς τὸ τείχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
10 εχέες Λίβυες, δέισαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγα-
νότα, παρέδωσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ Φόρον
τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
Βαρκαῖοι, δέισαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι
ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυ-
ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὶ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem facien-
dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta
discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
tentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt,
eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum
quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis
erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei;
has igitur, sua manu prehensas, militibus distribu-
endas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditio-

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέρφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμηνίτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας 5
 σὺν ἄλλοις Αἰγυπτίοις, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
 ποιέων τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λήῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδαν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διασχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiul-
 atumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχοντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιὴν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 ἀγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ δεινὰ ποιούντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε
 οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
 τὴν, παρῆναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coercitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invicem
 perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intelligen-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχὸν,
„οὐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήτῃα ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compel-
lans sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
cio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-*
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus? Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala*
maiora erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-

„ἐκπεσὼν, ἐς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γήραος αὐδῶ.“

- 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
Κροῖσον, ἐτετεύχῃ γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρόν-
τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
50 τίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
ἄγειν παρ' ἐωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ μα- 15
τίοντες οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακαπνέοντα·
αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
βύσει· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν
Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysem essent relata, commode dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyzes adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλῆων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κατὰ ὁ Ψαμ- 15 μῆνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσεω αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφοις ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν; βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtacus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios deprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi Sain* urbem profectus est, ea facturus quae etiam peregit. Nam Ama-

ἔσθλη ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέω ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντρῶν τε, καὶ τᾶλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ αὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μοι ὁ Κάμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ἔσσιαι. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κρούς, αὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι. Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῶν οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νερόμισται, πῦρ θηρίων
 15 εἶναι ἑμφυχόν, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἀν-
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκὼν θηρίοισι νόμος αὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν δίδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήιου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑαυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκρόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης, ἑω-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasi staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasidi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
σίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
δὲ αἱ ἑδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγόμενῃ
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθὲς, καὶ πρὸς ταύτῃ
10 τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιού- 18
τις λέγεται εἶναι· λειμῶν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τίθεναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
5 λεῖ ἐκάστους ἑόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι πρόσιοντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὥς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικες 5
δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδάκυσαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
 γυπτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
 τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς εἰς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, πορφύρεον τε εἶμα, καὶ χρύσειον στραπτὸν πε-
 5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικῆου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, εἰς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοις
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληίην τοιῶνδ' τὸν
 αὖ τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστον τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγεθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε.
 „ἐς λόγους τοι ἔλθειν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκειν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαύδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἔμοι ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθῆς, ἤκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χάρις ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες·
 „τάδε ἔπεια λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem redegisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ὄντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεῦσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκηῖσθαι τῇ ἐωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνὴς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἶη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεδάς, εἶπε ὡς παρ’ ἐωυτοῖσι εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amicula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsos validiores hisce**

λεώτεραι τούτων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλεΐψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερ-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπύρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὅσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδῶκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιτεῖμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ αὖν τσαυτὰ δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφeron, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιφορμένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατά-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἰών. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατάσκοποι, ὥστε μὴδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χαρτέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, δια-
 τοῦτο αὖν εἶν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique cun-

32 HERODOTI HISTOR. III.

εἰς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὕλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἑξομοιῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 στήσιν στήλην ἐξ ὕλου πεποιημένην κοίλην· ἣ δὲ σφι
 πολλή· καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαριν
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐν αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίαισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ἐπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίην παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἶα δὲ ἑμμανὴς τε ἑὼν καὶ
οὐ Φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πιζόν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

34. HERODOTI HISTOR. III.

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσμιάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη αἰμαρταδίῃ ἢ ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀπο-
 κληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

- βύσης, δέσας τὴν ἀλληλοφαγίην, φρεῖς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.
 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρῆξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγα-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχυριωνῆς φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cambyses*, veritus mutuam militum comesturam, ommissa adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est; multisque de exercitu amissis, Thebas iterum pervenit. Quumque Thebis Memphis descendisset, Graecos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.) Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos, *Oasin* oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui de Aeschryonia tribu esse dicuntur, absuntque a Thebis septem dierum itinere per arenosa faciendo: nominatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod *Ammonii* narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφείας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρομένοισι αὐτίοις ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφείας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνιοὶ μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατῆς ταύτης. 20

27. Ἀπυγμέναν δὲ Καμβύσῳ ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι ἱμάτα τε ἐφέρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους παιῶντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo interneccione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφίας καταδόξας, ἐωυτοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὧψιν, εἶπετο „ὅ τι πρότερον μὲν, ἰόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 20 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 θός τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σοι θεὸς εἴη φη-
 νεις, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπεὰν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 25 σθαί σφίας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίῃ.
 Ἀποκτείνας δὲ τοὺς, δεύτερα τοὺς ἱρίας ἐκάλεε ἐς 28
 ὧψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρίων, οὐ λήσιν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειραῆθης ἀπυγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱρίας· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄξοτες. Ὁ δὲ Ἄπις

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbem; ex eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit, cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adparuisse, qui ex multo temporis intervallo adparere idem idem consuesset; et, quando adpareat, tum universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec audiens Cambyzes, mentiri eos, ait; atque, ut mendaces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

αὐτός, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοῶς ἣτις οὐκέτι
οἷα τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
Ἐχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄπης καλεόμενος, σημῆια 10
τετράδ'· ἑὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἑὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeß. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπί.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Epaphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium dehine
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-
byses*, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur ferit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱέας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι
 αἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 25 θρη Καμβύσειω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν αὐτὸς πρῶτον Φρανῆρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἰόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπὲ-
 6 κριψεῖς εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μούνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρουσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνειακον οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποιχρμένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλείῳ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέισας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενόντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοικίει, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὥδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἤρασθη μὲν
 τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπυνόει ποιήσιν, εἶπετο κα-
 λίσας τοὺς βασιλῆας δικαστάς, εἴ τίς ἐστι καλεῖται
 10 νόμος τῶν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆαι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσῶν, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφί παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. αὐτοὶ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θισμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέεται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσιου, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ αὐτοὶ καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλῆα· Φάμε-
 ροι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ἐς καλεῖται ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem regii Iudices probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperitur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

παύειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ
 βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται.
 οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξεύρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμῆναι
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντά τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat
 sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuatur,
 licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque ne-
 que legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi,
 tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae
 illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patro-
 cinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, du-
 xit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam so-
 rorem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu mino-
 rem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit.
 (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smer-
 di, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse
 Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis
 catulo; qui quum a leonis catulo vinoeretur, alium
 catulum caninum, qui fuisset huius frater, rupta ea-
 tenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδισθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαβόσα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύει· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σσει, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαβούσα ὡς κείνῳ
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειῳ. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανεῖρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶυσα,
 20 αἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 „Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 v̄ro narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtā lactucā folia circumcirca deserpsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πρῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μὴ ἐκτρώσασαν ἀποβαίνειν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἴθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰρὴν οὐνομάζουσί τινες. οὗ νῦν τοι αἰεὶ οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπεις, κοῖνόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter *Apin* nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset. (34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

211, 18.

„ὅρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιῶνται;“ Τὸν δὲ
 εἰπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἐπαινέται· τῇ δὲ Φιλοινή σέ φασι πλεόνως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσῶν. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θές.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσῶν οἱ συνῶρων
 15 ἐόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, καὶ ὅς τις δοκῶσι
 ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοτο, ὡς εἶη ἀμείνων τοῦ πατρὸς· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρεὼν τε καὶ οὐκ ἀρισκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irâ incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

- „οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρι· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι·
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
- 35 Τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε, ἐστειώτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ αἰμάτῳ,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πισόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν αἷῃ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οἷστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Πηξάσπες, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

quidem. ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri, quum filium nondum habeas qualem te ille reliquit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croesique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberravero, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriisse puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, inspicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam esset repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλά ται γέγονε. νῦν δέ
 15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεια δὲ ὄρῶντα ἄνδρα οὐ
 Φρενήρεα, καὶ περὶ ἑαυτῶ δειμαίνοντα, εἰπεῖν „Δέ-
 „σποτα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἔγωγε δακείω τὸν θεὸν οὔτα
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο
 20 ἑτέρωθι δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοισι, δωδέκα
 ἐπ’ οὐδεμῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἑλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατέρυξε.

Ταῦτα δὲ μιν παιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς, 36
 κουδετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἐπέσι „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ’ ἴσχε καὶ κατα-
 „λάβανε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφὸν
 5 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi, quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere hominem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Domine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses: alibi vero deinde, non dissimili ratione, quoddecim Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso capite terrâ iussit defodi.

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex, ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et sapientis est, rectum consilium in tempore capere. At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεώ εἶλόν· κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέης, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νουθετεῖν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὐ- 10
 νοϊαν Φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δι' „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάнта, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτοῦ ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφάσιός
 „τευ ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficient. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysii
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔβθε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκθνήαντες αὐτόν, δῶρα λάμβνονται ζωά-
γρια Κροίσου· ἣν δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ πτόῃ μιν, τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριείη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι, ἔφη, περιέοντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προΐξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

*aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo prae-
mia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et facien-
dum mandavit.*

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξαιμάιντο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱεὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ 5
 γάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Πάταϊκοῖσι ἐμφερίστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶταις τῶν τριήρεων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱεὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἔστι εἰσέναι ἄλ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφρας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὦν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεοῖσι τε καὶ νομαίοισι ἐπεχεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Gambysen*: alioqui templis

ρησε καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑαυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἶκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ ταιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 στι σταθμῶσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεσμένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονεάς
 κατεσθίουσι, εἶρετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
τι δηξάιαιτ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι
δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
φῆσας εἶναι.

- 39 Καμβύσειω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένῳ, ἐποιή-
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατῆρην ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
ἴσχων δὲ, ξεινήην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
occupasset, primum trifariam distributam civitatem
simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

Θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρήγματα αὖξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσεις
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 πεντήκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 15 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὲν λαβῶν. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίου,
 πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεδεμένοι ᾤρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevis tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniā reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderant. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οὐ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλεονός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον. „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσον-
 „ τα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θῆον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι Φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λουμαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσαν, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῖν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης εἶν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim πονί,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitata-

„ὦ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπέβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους· ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη τὰ πὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάβαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρέπων τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ αἰέτο.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξθη ἐπ’ ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθηεῖν ἀπαλομένῳ τῶν καιμηλίων διζήμε-
 νος ὃ εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τιαῖδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευ ἐς τὸ πέλαγος· οἷς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὼς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελάμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἤξιον μιν Πολυκράτει δῶρον δοῖναι. Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθύν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, αἰ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς
 „,σὸι δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis,
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „πνον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰλιεύς, μέγα παιεύμα-
 νος ταῦτα, ἥτε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίᾳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτη·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς εἰσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus.* Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre *annulum Polycratis*. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) *Amasis*, lecto libello quem ad
 illum *Polycrates* miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finitum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.

πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξένου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχεύοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεή- 5
 θη ὅπως ἂν καὶ παρ' ἐωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, θεόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπάπτειε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβη Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse mocrare
 adficeretur hospitis causa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τριήρεσι, ἐντυλάμενος
 Καμβύσῃ ἐπίσω τούτους μὴ ἀποπέμψαι. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίαν ὑπὸ Πολυκρά-
 τας, οὐκ ἀπκᾶσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφιν λόγον, καὶ σφιν
 5 αἰδῆν τὸ προσωτέρω μακίτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κημένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικήσαι Πολυκράτη· λέγοντες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λῆσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-
 crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntes deviciasse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶν 15
ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ
πολλοί, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὀλ-
γῶν, ἐσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἐόντων πολιτῶν
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
νεωσόικους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσά-
46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνί- 5
ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
cum navalibus igne erat crematurus. (46.) Samii,
a Polycrate eieci, ut *Spartam* venerunt, introducti
ad magistratus, multa fecerunt verba, sollicite admo-
dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακὸν ἀλφίτων δέεσθαι· οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι θεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροίσω, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτι ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἔόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἵνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος

tani responderunt, vocabulo Saccus supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde Lacedaemonii, rebus omnibus paratis, exer-
 citum Samum miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero Lacedaemonii
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem latURI expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem Lacedaemoniis
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is thorax erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. 15

- 48 Συνεπιλάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γεγόμενον γενῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἑκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεοῦ ἀψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Periander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο
οἱ Σάμιοι ὀρεγνῆν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταύ-
15 τά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθιέων ἰστάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο.
20 ἐς ὃ οἱ Κορινθιοί, τῶν παίδων οἱ φύλακοι, οἶχοντο ἀπολι-
πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο-49
ρινθίοισι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
συνελάβοιτο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
5 σον, εἰςὶ διάφοροι ἔόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ἂν εἵνεκεν
ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορινθιοί. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἑκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιή-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάουρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς εὐόντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam *Melissam* *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex *Melissa* duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus *Procles*, *Epidauri* tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycophron*,
 hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον,
 ἄτε Φονία τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δεκά-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδαι. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστόρει τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη·
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέετο, ὡς σφεας φιλαφρόνως εἰδέξατο· ἐκαί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀπαστέλλων εἶπε,
 5 ἄτε οὐ νόον λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ αὐτὸ σφι ἐκαῖων ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλιπαρεῖ τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεῖς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόον λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς δαίταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγγέρευε μὴ μιν δέκασθαι οἰκίαισι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disservisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *feri prorsus*
non posse, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri
 animum, nullâ porro indulgentiâ uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit

Herod. T. II. P. I.

E

- ἀπειλαινόμενος ἔλθαι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαίνεται ἂν
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντες τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν πελεύοντος. ἀπειλαινόμενος δ'
ἂν ἦι· ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
ἔόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδύκοντο.
- 52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὅς ἂν ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέξηται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσπῃ δὴ εἴπας. πρὸς ἂν
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δεκασθαι ἤθελε· πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 5
ἐδικαίῳ πιναῖσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερίων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλυνδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ· ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίτῃσι συμπεπτωκό-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dem die conspicatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

τα, αἰκτερεῖ· ὑπὲρ δὲ τῆς ὀργῆς, ἢ ἔσσαν, καὶ ἔλε-
 10 γει· „ὦ παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἔόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐάν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλεν, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν.
 „εἰ γὰρ τις συμφορῇ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψίην ἐς ἐμέ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτεῖσθαι, ἀμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπὶβι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περὶανδρος μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰσὺν

est puerum, et propius accedeus, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua,
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistentis et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
præstet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et super-
rioribus, datum adest. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi debere

ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον.
 Μαλὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὥς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 29
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὥς τῶν παρεόντων οἱ πη-
 γμάτων ἔοντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὃ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἐποραῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφωνα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περιαν-

illum saoram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
otum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
erat subiecta. Dimisso vero puero, Proclum socerum
bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
clum, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
ecedente tempore, postquam consenuit Periander,
animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
ste hebetiore esset ingenio. At Lycophron hominem,
qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

- δρὸς δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίεω, δεύτερα ἀπέστειλε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν' πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε' ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπὶβι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταὶ εἰσι· ἃ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδάχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξει

tionem quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγεिलाῖος δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἵκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταίνεσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίαςδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀπὸ τούτων μὲν Περίαςδρος Κερκυραῖους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ αἰς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λιόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσης ἐσπεῖωτος πύργου κατὰ τὸ πρῶ-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum,
 quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae post-
 quam illa renunciavit, tertio Periander praeconem
 misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum,
 illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum
 capessendum. Quam in conditionem quum consen-
 sisset adolescens, Periander parabat Corcyram pro-
 ficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus
 omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander
 veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob cau-
 sam de Corcyraeis ultionem Periander ceperat.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Sa-
 mium profecti, urbem oppugnarunt. Et murum ad-
 gressi, turrim in suburbio mari imminentem iam trans-
 scenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

5 σάντες Πολυκράτειος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
τά δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ οὐρεος
ἐπιόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
εὐχνοὶ· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
χρόνον, ἔφευγον ἐπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκόπη, αἰρέθη ἂν
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκόπης μῦνοι συνεσπε-
σόντες Φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
5 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίων τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συν-
εγενόμην· δήμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξένων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σαμίον
10 τοῦνομα τεῖναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent Archiae et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
copas, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiae
nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
qui omnium hospitem maxime Samios coluit, mihi-
que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

- ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δέ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγγέγονεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προ-
 κόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μα-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεισθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποιή-
 σαντο. 10
- 57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπαλείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἰδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quæ ait, Polycratem magnum numerum patriæ monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Laeodæmonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινόμενων αὐτόθεν χρημά-
 ταν, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐν αὐτῷ ἐκά-
 10 στῷ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ἂν ἐποικεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἢ
 δὲ Πυθίῃ ἐχρησέ σφι τὰδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρὺς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ Φραάδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἶοι 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulanicis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argenticque, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura?* Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum adveneret Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰδυς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπάν τῶν νεῶν μίαν, πρέσβειας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι 5 αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλοφέες· καὶ ἦν ταῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον καλεῖουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν αἱ ἄγγελοι εἶδοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρεῖσαι· οὐ Φασκόντων δὲ χρεῖσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι 10 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰδυς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήθησαν τοῦ ἄσπετος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα 59 ἑκατὸν τάλαντα ἐπρῆξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.) Hoc oraculum *Siphniū*, nec tunc statim quum datum est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii* advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samii* adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis miscrunt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: idque fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere* illos iussisset *lignas insidias, et rubrum praeconem*. Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Siphniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum depopulati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii egressi sunt, rebus suis opem laturo: sed commisso praelio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Samiis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis *Samii* exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροϊζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
 5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
 ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἕτεα πέντε ὥστε
 τὰ ἰρά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
 σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτεϊ Αἰγι-
 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρῶ-
 ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀπώσαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 Φικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἰγίναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπα-
 θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
 ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
 navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante Sami Amphictate, bello Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odii caussa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μάλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτῳθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρεται, τρίπων δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χάσμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χάματος,
 μέζον· ὁμοῦ σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἶπεν
μαῖλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗ· δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν
οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ὦν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοίτο
γινόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσῶν, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείησαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τὰδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἶπα οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εὐὸντα ἑαυτοῦ ἀδελφεὸν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sa sermonem de *Samiis* paulo longiorem institui-
mus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα τὸ αὐτὸ εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὥς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὥς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσειω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 εἰς μέσον τὰ ἐπιτεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς τε προδιδοῦσθαι ἐκ Πηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὥς ἀποκτενέοντα Σμέρδι, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πηξάσπεια, εἶπε·

LXII. 4. Ἀγβατάνοις. *Libri fere omnes* Ἐκβατάνοις. *Tum vero c.* 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysem cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non executum esse

- 10 „Πηξάσπεις, οὕτω μοι διεπρήξαι τό τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκος τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔβαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν γυν οἱ τεθνεῶτες ἀνστήσασι, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γέ ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ἂν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτε ἦκων προ-
 „γορεῦει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἶπαντος Πηξάσπεις, ἤρесе γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδίκωτος γένόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δέ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὁνθρῶπε, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ᾧν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶ χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δης φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐντέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ Σμέρδιν μὲν·
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί· ἔλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρή-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελεύ- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανεστειὼς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: *Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyzes cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyzes constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo istè dixit; a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyzes: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,*

228, 60.

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε „Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἔπα-
 20 „εστέωντες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζεῖθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κκε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ψεύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλειε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σούσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes; tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremæ
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungī
 figurâ] decidit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῷ πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἄπιν ἐπληξε, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτούς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἔδοκεε τελευτήσῃν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ ὥς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὰν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
πᾶσι πεπρωμένον τελευτᾷν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὥς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, Agbatanis Mediae, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

229, 90.

ταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμω-
 τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πηγμάτων·
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδιος ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέσας δὲ μὴ ἀπαιρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφείου, ἐπαίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπῇ φύσει οὐκ
 „ἐνὴν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δέ, ὁ
 „μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπέμψω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδελῶς διαιτώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτὲ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὥσφι 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἐλίπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χεῖν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκιηώ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔontos, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὧ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patrata, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῆς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 25 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιν, εὐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι μὴ
 40 „ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρεόμαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρέ-

status, vobis iniungo, et in universum cunctis, et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis, ne principatum ad Medos iterum redire patiamini; sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si feceritis, et terra vobis fructum ferat, et uxores et greges uberem edant prolem, et libertate in omne futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveritis, nec conati fueritis recuperare, contraria horum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul haec locutus Cambyzes, universam suam sortem deploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-

κοντο, καὶ οἰμαγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπῆνεκε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαν-
τα δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
Περσέων δὲ τοῖσι παρικοῖσι ἀπιστὴ πολλὴ ὑπεκέχυτο,
τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσειά, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
δος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
ἀνιστεύωτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσπης ἕξαρονος ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
Καμβύσειω τετελευτηκότος, Φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεύωτα. ἐπιστεύωτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

corpore, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Camby-
ses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae causa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ Δὲ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, 67
 αἰδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
 εἰς τὰ ὀκτῶ ἔτεα τῆς πληρώσεως. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 6 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρέξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατήϊς
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὲ ταῦτα αὐτί- 68
 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ-
 νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπάπτειψε τὸν Μάγον,
 5 ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysii ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει ἐς ὄψιν ἐωυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίηε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτη τε συνοικέει, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὲ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμᾶτο, εἴ τε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴ τε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ῥοσις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τού-
 „τῳ συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere, Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses; eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, quisnam
 homo esset cum quo conoumberet? utrum Smerdis
 Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 eumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
 eumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„και τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπει
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὦν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιλείην,
 „διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγονοῦσαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρις Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγώ, σὺ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποιήσον τάδε· ἐπεὶ
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθης αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)*
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν Φαίηται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεαυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαιδίμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἦν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσιν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὴ
 ὑπέδεξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικροῇ. Ἡ ὦν δὴ 20
 Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγατήρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπέδεξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες Φοιτεύουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθοῦσα
 παρ' αὐτὸν ἡδὲ. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi concumbere: sin aures eum non habere deprehendes, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire periculum, si id faciat. Si forte enim aures ille non habeat, ipsa autem deprehendatur palpsans, satis se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen imperata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam praecidi aures iusserat. Hacc igitur Phaedima, Otanis filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubiculum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi

232, 14.

ἤφασσε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρούην, Περσέων τε πρῶτους ἔοντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτευσον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνεκί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνης τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταμίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταΦέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Υστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτός ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-*
nes, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-*
rius, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρῆσθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἔοντες ἑπτά, ἐδί-
 δσαν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ἰστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεαυτὸν ἔοντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσαι. τὴν
 „μέντοι ἐπιχειρήσιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ’ ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum deditâ operâ huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem verò acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystâspis! ait: sorti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δεῖ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
„στασθε ὅτι ἀπολέσεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νυν ὠφεῖλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βαλόμενοι
„ποιέειν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
„νας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερπέσῃ ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας·
„αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ ἔᾶς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτιω τρόπῳ

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
estis, inquit: si ea ratione, utemini quae ab Otane
est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
vos soli, cum nemine alio consilium communica-
ntes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
non alium accusatorem me praeveniturum esse,
sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρειμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστειώσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅτανη, ἣ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλᾶσαι, ἔργῳ
 „δέ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεστειώσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίῳν, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταειδόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρειμεν· Φὰς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεί. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεύδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum exsistit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἵ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὶ τὶ μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφοῖσι
 „ἐπιτρέπηται. οὕτω οὐ ταῦτα ἀσκέοντες, ταῦτοῦ πεί-
 25 „ρεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζομενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὃς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω-73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρῆξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἴ γε μὴ

*dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversus vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgre-
 diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare*

„οἳοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβέειν, ἀποθανέειν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσῃ. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰβέως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἐδόξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπῃ φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθε πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorsum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus Magis,
 amicum sibi conciliare Praxaspen, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσιω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 κεε' καὶ διότι μόνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ὄντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, Φίλον προσεκτέωντο·
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐω-
 20 τῶ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνεύμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω
 ποήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφeron, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 25 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀσχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλαντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ὄντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt consensa turri concionari;
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεῖη ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰοίμου εἶναι ποιέειν
 τοῦ Πρῆξάσπει, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δέ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἑκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κυροῦ· μετὰ δέ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν Φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset *vivere Smerdin, Cyri
 filium*, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit *veritatem*, quam *adhuc a se occulta-*
tam esse, ait, *quum non tutum sibi fuisset, id*
quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, *Smerdin Cyri filium*
necasse, et *Magos esse qui nunc regnum teneant*.

μενος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
 σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
 15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
 ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
 Πρηξάσπης μὲν νυν, ἑὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
 μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
 τῖκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
 ᾗσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεια
 πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
 β. χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεια γεγενότα
 ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐ-
 τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
 καλεῦντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδόντων τῶν πρηγμα-
 των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
 10 ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
 perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
 praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
 quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
 verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
 perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
 circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
 gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
 quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
 nino differendum inceptum censuit, neque in hac
 rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
 protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπτιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάντες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαροσκότες τοῖσι ὄρνεσι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταδρόμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, θύῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πλουροῖσι ἀπέειλεν, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἰσχόν τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω 10
 παρῆναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

num inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodificantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

βγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἔοντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πηξάσπειω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποκτο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔοντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνητο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρ-
 νη εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ἰνταφέρνης. οὐ μέντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prebendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastā
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὲ Μάγων οὐτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότηϊ προμηθεόμενος 20 μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶντα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλῆξω.“ Γωβρύης δὲ αἰμείβετο· „Ὡθεὶ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐαυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵκεν, καὶ Φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum; in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔβαν ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι,
 καὶ Πέρσαις τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοι τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ αἷμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γνωμένον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτε-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθούσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων *Μαγοφόνια*· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι Φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐωυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque eientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obuius
 fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θούριος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοις περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μῦναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεια ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέξῃλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μῦναρχίῃ, τῇ 10
 „ἕξεστι ἀνευθύνῳ ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἀριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσσει. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summum imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile cum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου εἰς τοὺς
 20 „πολῆτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις πε-
 „ριεῦσί τε καὶ ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „αἰσῶν, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πατρία, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκροίτους. Πλῆθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χεν, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχαὶς ἀρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ῶν γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξει· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηστὸς οὐδέν 5
 „ἐστὶ ἀξυνεταίτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρίν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δῆμου ἀκολάστου ὑβρίν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

239, 57.

- „πιστέειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχέτον. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνι. κῶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὗτ' ἐδιδάχθη, ᾧτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκῆιον; ὠθέει τε ἐμπιστῶν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δέ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τού-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκός ἄριστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκεῖ ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plēbi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinē spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἐντῶν, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκένουσι ἐς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἰδία ἰσχυρὰ Φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἑκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

*Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae
 dico, in suo genere optimum, optimus status,
 popularis, optima oligarchia, et monarcha op-
 timus; horum trium hoc postremum reliquis
 longe praeferendum esse autumo. Etenim unius
 viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius
 queat reperiri: optimo quippe consilio utens, in-
 culpatu administrabit res multitudinis, et ea ra-
 tione consilia adversus male animatos capta, ta-
 cita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum
 plures sint virtutem in commune exercentes, va-
 lidae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim,
 dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua
 sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias:
 tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditio-
 nibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium
 res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status*

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν' ὧν ἐΦάνη μούναρχος
 „ἑὼν καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχίῃ
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίῃ ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μονάρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατέριος
 „νόμους μὴ λυεῖν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινώμμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσα-
 ρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέβεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε εἰς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἀν' ἐκεῖνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγα-
 „νιῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμεναι.“ Τούτου εἰπαντος ταῦτα, αἰς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut
 unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
 Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
 voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
 cum in contentionem non descendam, nec enim
 imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
 conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
 strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
 ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-*

240, 17.

συνεχώρεον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
 ἐνηγαγίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 25 αὕτη ἡ οἰκὴ διατελεῖ μούνη ἐλευθέρῃ εὐῶσα Περσέων,
 καὶ ἀρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλευόντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καί
 σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ
 γινομένοις, ἢ ἐς ἄλλον τινα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 λήϊ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἕτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δαρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μωτάτῃ. ταῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτοὺς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege aequissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otanī extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτα ἄνευ ἐσαγγελείας, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος, πρῶτος Φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

- 85 Δαρεῖω δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ ὀνόματι ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται „περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ- „πος πρῶτος Φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν „ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ- „μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuntio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 20 „τοῖ ἐστὶ ἡ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκα,
 „καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς τῆς ἐπιούσης
 25 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστὶ.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιέει τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστιον, κατέδησε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν παλλὰ περιῆγε
 30 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχεύοντων τῇ θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμὲν ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνεβήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστιον, ὥς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima*

- τοῦτο τὸ χάριον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
κατεδέδετο ἡ Θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρις καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιὰδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα λέγεται ὑπὸ Περ-
σίων·) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάυσας
τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπεος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεφάμενου, καὶ ὕστερον αὐτῖς Καμβύσει. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρῶτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσνυμφήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῖς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγχε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον καταδὴλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt reducti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἼΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὖνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἼΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔκτισατο τὴν Περσέων βα- 20
 89 ΣΙΑΝΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆϊας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σαν, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεΐλε. τοῖσι μὲν αὐτῶν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τὰ-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χουσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscrip-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum*
in viginti praefecturarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοεικῶν. τὸ δὲ Βαβυλωνίων τάλαντον δύναται Εὐβοϊ-
 δας ἐβδόμηκοντα μνέας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτῷ Καμβύσει, ἦν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 25 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπίος τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Πамφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vera mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 sectura. A Mysis vero, et Lydis, et Iasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιᾷ,
 ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριάδυνων, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρας εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· ταύτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
 τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί- 15
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐΦοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκισε ἐπ' οὐροισι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρχάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μέρους τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγεννέων. *Suspectum nomen.* Αὐτινέων πομπηλλί,

ballis, et Hygennensibus, 'quingenta talenta : altera
 haec praefectura. Ab Hellespontis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant :
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta ; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur : *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 eipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

β ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἢ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, πᾶρξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτων τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
 Φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικουροῖσι. νομὸς ἔκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτό

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii* σίτου γὰρ. *Ibid.* μυριάσι. *An* μυ-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionem, quae tributum erat immunitatis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσιῶν χώρας, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἑνῆκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, ἐς τὸντὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν. νομὸς δυω- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσέχων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαργατίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ Θαλάσσει, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο Φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια αἰγίνον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμιοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρῆιοι, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνον· νομὸς ἑβδόμος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε-
 5 ταντο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπειροι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis,
 et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas
 his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat,
 ex his omnibus sexcenta talenta tributum nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: prae-
 fectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοις, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε
 πολλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἐξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCv. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ οὐτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

246, 96.

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήτων προσήϊε ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσα-
 5 λίας οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον.
 ἐπὶ αὐτὴν δὲ δευρὴ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὐτὸν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἢ Περσὶς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οὔδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίνεον. Αἰθίο-
 6 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσσην τὴν ἱερὴν κατοίκηται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
 parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
 tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
 lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
 rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
 dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam.
 Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cuden-
 dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
 tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
 tatarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
 tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
 dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi.
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses,
 quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτιος αἰγίνου,
 αἰγνέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσοῦ, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρέος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνεμον
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φρεπτίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 αἰγίνου, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθέλους. Ἀρά- 20
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα αἰγίνου λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephantor-
 um. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostris] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρώπω
τοιῶνδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χῶρης τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέραι ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων· καλαμίνων
ἐρμεύμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεέ-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνην·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciſcuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-*
puli, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἐπειὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνβέυτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρεῖ-
 σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἦν δὲ γυνή κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 ῥῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, siue vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲ ἐμψυχον, οὔτε τι σπεύρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφάγεουσιν δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἐψούσι τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν εἰς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν εἰς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μῖξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰπερ τῶν προβα-
των· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ πα-
ραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται εἰς
τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων,
ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύ-
την δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορῇ. οὔτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indo-
rum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt anima-
tum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos
solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen
quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclu-
sum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum
folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in mor-
bum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque
quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.)
Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis mis-
centur publice, veluti pecudes; et colorem habent
similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipso-
rum genitale non, quemadmodum aliorum homi-
num, album est, sed nigrum, sicut corporis color:
tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαίταν· οὗτοι καὶ μαχμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ᾧ τῇ ἐρημῇ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάβια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλοπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captac. Hae igitur *formicae*, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia *formicae*; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

15 τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χαυδίτις. Ἐπὶ
 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἴνδοι, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σινηφά-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἔππων οὐκ ἦσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεια δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύαται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρὸς τοιοῦτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτην χρῶν 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Ium autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

αὐ καυμάτων τῶν θερμωτάτων ἔοντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα- 5
 νεές γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ-
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰ πᾶν τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 αἰγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ πᾶν τοῖσι
 ἄλλοις· ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἐὼν, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
 στήν ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
 (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαβόντες, διώκουσι·
 5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
 μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
 μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφεων ἀποσώζεσθαι.
 τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
 θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
 10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμνησκομένας
 τῶν ἐλπιον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
 δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
 σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
 ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
 ἔλαχον, κατάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probdo, κεν pro οὐκ legentem.*

num sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
 (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
 velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
 superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
 interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
 evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
 currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
 cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
 minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
 nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
 auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
 nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
 metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
 pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἑσχάτη τῶν οἰκομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, πᾶρξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δεινδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἑσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκομένων χωρέων
 ἐστὶ· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subrepsum. Ibidem porro *ar-*
bores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σέων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μων, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφιος.
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, Φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αὖ 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίβνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἢ προνοίᾳ, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 ἐοῦσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δευλὰ καὶ ἐδώ-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidae indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρά, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυύσκειται μῶνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὖν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπας ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῇται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσιχνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne ad-
siduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et
malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus,
quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foe-
cundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus
animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam
pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium
tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat.
Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena,
quum sit animalium validissimum, idemque
ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam,
dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec
caussa est: quando catulus in utero sese incipit mo-
vere, tum vero, quoniam ungues habet longe om-
nium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίῳσι ὑπόπτεροι ὄφεις,
εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὰν θορυῶνται κατὰ
5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιευ-
μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς δειρῆς,
καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἐτι
30 ἐν τῇ γαστρὶ ἑόντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποίε-
ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἑόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
45 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἑόντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
(109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
naturam possent, non esset vivendum hominibus.
Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
eollum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
Patrem paruuli ulciscentes, dum adhuc in utero sunt,
matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τούτων οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
 τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρρησι καὶ
 δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν
 αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
 ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
 αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῆσι νυκτερίσι προσεί-
 καλα μάλιστα, καὶ τέττιγε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλ-
 κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων
 θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
 ἦτις μιν γῇ ἢ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
 ὅτι, λόγῳ οἰκότες χρειώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοις Φασί-
 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ- 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabilius etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νίβας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέο-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσίας, προσπεπλάσ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖροις, ἔνθα πρόσ-
 10 βασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίῃν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα δέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιῶν, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετεωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλεα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσίας·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήσανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα- 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nempe

- νον, ἔτι τούτου θαυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσο-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμῳσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
- 113 Τοσαῦτα μὲν θυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένεα
οἷων σφί ἐστι θαύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Reperitur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens: in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, adhaerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguentorum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suffimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavissimum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibidem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis ad terram adtritiss. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατείας Φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρή- 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκομένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε Φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
6 βάραν ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
onivium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὀνόματος, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὔ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ παιητέω δὲ τινος παιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε- 10
 ρὸς αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θαλασσοῦ ἐστὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
 λῶ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐὼν· ὅπως μὲν γινόμε-
 νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ
 ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἀνδρας
 μονοφθαλμούς. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονό- 5
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην
 ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septentrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἶκασι, πηρικληήσουςαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Τρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ρέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδισκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-*
pus olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-*
rum et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
monte campum claudente profluit ingens *fluvius*,
cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calami-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστηκε· ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χραῖ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χραῖσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶν' ἄν' ὅσφι ὁ
 θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις· τοῦ δὲ
 θέρους σπείροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληῖνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤτελε ἐς τὰ
 βασιλῆϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσδοον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔ-
 δὴ ἸνταΦέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πυλουργὸς καὶ ὁ
 20 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, Φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Unî e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevî
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποῖε τοιαύδε σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας
 119 σφείων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποικότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποικ- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποικώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοιτέουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destinā-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

- ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὰντὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
 15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκητῶν ρύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „ὦ γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' αἰμύβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I. K

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίαν. Ὑπαρ-
 χος Ὀροΐτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. ἐπὶ τῶν

in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
Hac usa sententiâ, istud dixi. Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
 Sardium praeses constitutus a Cyro, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

- βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ ὄνομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ᾧδε δὴ τι εὐ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασι τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτεν

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex familiaribus sermonibus in contentionem dicuntur incidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse: *Tu vero in virorum numero habere, qui Samum insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis potestatem non redegisti; quum sit subactu ita facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam nunc in ea dominetur!* Dicunt igitur, hunc his auditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset, quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui tradant, misisse *Oroeten* praekonem Samum, nescio

δὴ χρημάτων δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον· 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείβεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμαῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γάρ ἐστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ᾧμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem* *Teium*: αἴque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπότης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρότερος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξαι. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὦδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex *hominum* quidem, quae vocatur, *aetate*
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, εὐὐντα ἀξιοθέητον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον εὐὐντα προσδόκιμον, ἐποίησε τοιάδε. λάρνα-
 κας ἄκτῳ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχείος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

His auditis gavisus *Polycrates*, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa *Maeandrium*,
Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae *Polycratis*, spectatu utique digna,
 in *Iunonis* templo dedicavit. *Oroetes* postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et *Maeandrius* ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit *Polycrati*. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν Φίλων, ἐστέλλετο αὐτοῖσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιῇν-
 δεῖ· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἑόντα,
 5 λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπειλῆσε, ἣν σῶς ἀπονοστήσει, πολλὸν μιν χρένον
 10 παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερηῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσε αὐτὸς ἀπιέναι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque, etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus redisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
ditiu virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ab-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἡτρεῖν
 τε ἑόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτοῦν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὔδ' εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίος ἐστὶ Πολυκράτει· μεγαλοπρεπεῖν συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τής, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἑόντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-
 sus* universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

260, 43.

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
τεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύστω θάνατον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχοντα·
κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτew τὸν παῖδα Κρανάσπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τῶνα, καὶ τινα ἀγγαρηῖον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ' οὐδὸν
ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127.

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem, quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam Oroeten dirae Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cambyse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes, nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item filium Granaspen occidit, ambo spectatos inter Persas viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitantes Darii nuntium, quum parum grata ipsi essent quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insidiatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5 τῶν πραγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἔδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας, Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adtinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

261, 74.

„Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἦστώσῃ, Μιτροβάτῃα τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιαύτη· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*

Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτῳ ἐς ὅσιν ἑλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστῳ 10
 περὶ αἰρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιλείους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτῳ. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφοῦναι Ὀροίτῳ.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persas, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν
 Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω 129
 χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ Φηρῶν ἀποθρῶσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱπτρικὴν,
 τούτοισι ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo Oroeten persecutae sunt Dirac Polycratis ultrices Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desili-
 lienti, pes distorqueretur. Et graviori quodam modo distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκλήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἐαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἐαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας αἰρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἱητρῷ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἱήμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae De-
 mokedis artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπτουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδίων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐπαίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἐπεί ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλῃ, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαφιλέϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad uxo-
 res suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui cum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπυγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνέχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ τούτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχετο εἰς Αἶγιναν. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 5
 ἀσκευῆς περ ἑὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσὴ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνα τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Crotone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum sedem suam fixisset, primo anno primarios superavit medicos, imparatus licet, et instrumentis omnibus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis. Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro maxime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*. Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον,
οἰκὸν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγε-
γόνει· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα-
σκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσσωθήσαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνή- 133
ναικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ
δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam Darium persanavit, maximam Susis domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in Graeciam redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissem superati, hos a rege deprecatus conservavit:
item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae;
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσον, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
 οὐδενὶ ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φας ὑγίεια ποιήσιν,
 ἔξορκοί μιν, ἡ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
 ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
 134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
 ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδασχθεῖσα ὑπὸ
 τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
 ρείῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
 „σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
 „ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
 „χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
 „κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
 „ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέρεי ταῦτα ποιέειν,
 „καὶ ἵνα σφείων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini
 indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito
Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se
 eam restitutum professus, persuadet reginae, ut in-
 terposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ip-
 sam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se
 petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit)
operam suam esse collaturam. (134.) Deinde,
 quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitis-
 set, tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum
 cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum
 sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum
 ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est
 tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum
 dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προστιάωτα, καὶ ἵνα τρέβανται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμεναι
 „ἄρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες· γηραί-
 15 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' αἰμίβεται τοῖσδε· „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἰρήκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύβας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτοσ-
 σα τάδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύβας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θύρα 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρείος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειραῖσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξέπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέτρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

mihī in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacaeas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstrat et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit; et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

- 5 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδοῇσεται σφας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσησι, ὀπίσω ἦξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
 σας αἰγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δέισας μὴ εὖ
 ἐκπιρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδόν

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μὲν αἰδέετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλάβειν, ὥα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλκίδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν 20 ταῖσι ἀδελφεαῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντελόμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλειον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθνεῶντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perfarendam, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εὐνοίας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκλῆδης εἰς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου εἰς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
 25 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
 θεῦται οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκλῆδα, ἀπικνέονται εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἀπτόντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταρῥωδέον-
 5 τες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προίεσαι ἐτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προῖσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
 „ὄρατε τὰ ποίετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γεγόμε-
 „νον ἐξαιρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
 10 „πειρῶνός ται; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιεύμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodiâ emisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem perverunt: ubi quum eum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢ ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίξεσθαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνίητας οὐκ ὦν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαίρει- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τούτῳ δὲ μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστείῳ Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἑὼν καὶ
 338 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaULO spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, propperasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καὶ
σφέας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων εἰτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλοιο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μόνους ἀποχρᾶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
εἶντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κά-
τοδόν οἱ εἶσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδξάμενος ἐπετέλει·
πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέ-
λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνί-
15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ᾧν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persæ, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hæc res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖ, πολίων πασῶν πρῶτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσει τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκός, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Παλυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσει, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Acacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambulabat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

269, 16.

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλαίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
 θὼν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλαίδος, θύῃ τύχῃ χρεώμενος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων·
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντας
 „τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἠπίστато οἱ τοῦτο ἀπο- 140
 λωλέναι δι' εὐθίην. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντες
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπαύστησαν οἱ
 ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
 5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλείη περιηλύθει ἐς
 τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 δεσφέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖον

qui satellites tunc erat Cambyasis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουργὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν 10
 „Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεώστι μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐε-
 ργέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὢν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὡς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπειος εὖ πωήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 „Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μῆτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἑξανδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἐπτά γενόμενον· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδέχθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιέειν
 ἐπιτελέα. καταβαὶς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sam* i tunc imperium tenebat Maeandrius,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξηγέτο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐποίηε τοιαύδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὐρίσε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σιγήπτερον καὶ δύναμις πᾶ-
 „σα ἢ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἀρχαί· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτοὺς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτοῦ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσον 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τσοῦ-
 „δε μέντοι δικαῖῳ γέρεα ἐμεαυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Παλυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρῶσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοὶ, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῶν περιτίθην.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στας εἶπε „Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεθρὸς· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ ὄνομα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὡς, εἰ
 μετήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Maeandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero Maeandrius, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλα-
 βέ σφρας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδέδεάτο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρει-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνεω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισάμενον, τῶν Πέρσων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατενάντιον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑωυτάν. ὡς δὲ ἄχθῃ τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δε· „Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδράων, ἔοντα σεωυτοῦ ἀδελ-
 „Φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ἄρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς.

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrio ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
 ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, *qui nihil deliqui quod vinculis dignum*
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-

„τε σε καὶ ἀνοικόν ποιεῦντας, οὐ τολμαῖς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλαξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περὶσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολαμψέσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβηλε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδοναι· εὐ' ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρατέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te ciicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, et mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 δῶς τε ἑαυτῷ ἀσφαλῆα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἔπειν αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γάρ οἱ κρυπτὴ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκίοντάς τε δὴ πάντα
συμβεβαίνειν. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περ-
σέων τοὺς διφρεφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπέβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτα- 147
νης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρεΐος οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρά-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθῆα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effodiendum enim sibi curaverat occultum cuniculum, ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cunctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persarum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns calamitatem, quam passi erant Persae, neque mandata ignorans, quae illi Darius, quum cum Samum mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκειον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιάδε. ὅπως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθείτο,
 ὁ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἄν τὸν 5
 χρόνον τούτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθάρμαξε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἄν ἐκέλευε αὐτῶν ἀποφέρει-

*sideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 cum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Macandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea; eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλειμένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται· ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίετο· μαθὼν δὲ, ὡς
ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βαῖς ἐπὶ
τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεισθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπέισῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινα Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμιον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρέδωσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε ὀφίος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣ μιν κατέλαβε
5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμιον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrumpat. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, Babylonii a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλωνιοὶ ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπὶ ἀν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιεῦν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἑκα-
 στος μίην προσεξαιρέετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑωυτοῦ
 οἰκίαν· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μίην ἑκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφῶων τὸν σῆτον ἀναισιμώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδέν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλωνιοὶ, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

274, 92.

καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίς-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφεας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τού- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificijs
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullò pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μίη ἔτεκε. ὥς δέ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζωπύρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπείαν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλὼν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vebentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recoordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylonem*
captum iri, quum mulae pepererint, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-*
rium adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-*
ceret capi Babylonem. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἐαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργαίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἐαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσῃ ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἐαυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνή-
 κιστον· ἀποταμῶν γὰρ ἐαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 6 „ἔστι οὗτος ὡνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμέ δὴ ὥδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ.

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praeclare
 gestae maximis honoribus rependuntur. Nulla vero
 alia ratione fieri posse, ut illam in potestatem
 redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de causa?*
 Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu,*
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτὸν· δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγγελαῖν.“ Ὁ δ'
 αἰμείβετο· „ὦ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί-
 „στῳ ὀνόμα τὸ κάλλιστον ἔβευ, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 1α
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εἰ μὲν τοῖ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἐμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιῶδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμεωυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἥδη ὦν, ἢ μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὥς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχειν· οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

„ἥς αὖν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ἐς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεωτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „δεμῆ ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 „ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιδος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „τάξον διοχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεομένας πύ-
 „λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ται, πληρὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰδέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „κελεύειν πέρεξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὸ μογά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτραίφονται
 „ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρέφo-
 μένος, ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσε, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολεῖοι ἐς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μὴ οἱ πυλαιοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. κατασταὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, Φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθῆναι τὰ ἐπιπόνθεε
 ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεύσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

277, 83.

νετο τῆς ἀλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνίαι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροίξεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνίοι ὄρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥίγες τε καὶ ὤτων.
 ἐστερημένον, μαστιγί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πύγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεία, καὶ σφι ἤκειν
 δ σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἰδέετο σφείων.
 ἰδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐντείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσέ. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ὄντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δέ, διαλυτῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώ-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ,
 αὐτὶς διαλυτῶν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε αὐτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποικυμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 iecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et his mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

278, 12.

ἔξεφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλωνῖοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιεῖν,
 οὔτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς ταῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὔτοι ἔμαθον προδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραγίσας
 τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κύρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνισκαλόπησε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
consenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissiâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhaec ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylono-*

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα
 ὑπογίγηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδων ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαῖς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσαν, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε καὶ ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο ἂν Ζωπύρον εἶναι ἀπαθέα τῆς αἰκείης μάλλον,
 ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εἰούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem, ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii, rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius providit: circum habitantibus populis imperavit, ut mulieres Babylonem, certum cuique populo numerum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii. (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eorum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis meritus est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutilatione non esse adfectum, quam viginti Babylonies*

ἐκμήσε δέ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμωτάτα, καὶ
 τὴν Βαβυλωνίαν οἱ ἔδωκε ἀτελεῖα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζωπύρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσθε
 ἐκ Περσίων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa iusuper munera ei contulit.
 Zopyri huius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persia.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συπτόντων,
ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ μκήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) CAPTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit *Darium* poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, incursione facta in *Medicam* terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἁνὰ
Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
κοντες ἐπέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
10 ἀρχῆς Μήδους· αὐτοὶ γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
τιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσωιν πόνος
τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιήν οὐκ
25 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι αἱ ἄν-
δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφώιτεον παρὰ τοὺς δού-
λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
τοῦ γάλακτος ἐνέκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπειὰν
φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι προσεμφερεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
persequentes *Cimmerios*, irruptione in Asiam facta,
Medos imperio exuerant, qui ante *Scytharum* adven-
tum imperaverant Asiae. *Scythas* autem, postquam
octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
non minor, quam *Medicus* fuerat, labor: offende-
runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
Scilicet uxores *Scytharum*, dum per longum tempo-
ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excaecant
Scythae, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν Θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσεόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἴνεκα τοῦτο ποιεῖν τὰς
 Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσιωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὖθαρ κατιέσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγηῖα κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγηῖα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα· 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεύνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἴνεκα ἅπαντα τὸν αἶν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὴ αἶν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

Π. 9. περιστίζαντες. Alii περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 causa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitiùs aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae causa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειραζόμενοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γνωμένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύβαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτείνόμενοι
 „γνώμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετῶναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἰέναι ἄσπον αὐτῶν· μέχρι μὲν γὰρ ὤρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
 „αὐτὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγινόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένουσιν.“ Ταῦ-4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίεον ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγύντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 3
τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐούση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργιταίου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita Scy-
thae, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eieci, suam in terram isto modo rediere: eâque caussâ poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant. Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et Arpoxain, minimumque natu Colaxain. His reg-

- 10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιάλην, πεσέειν εἰς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον, ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσίεναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποίειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι εἰς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγινόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδῶναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὲ 6
 Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθέων, οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ Κατίαροι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ 6
 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλεῖς, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλεῖς *vett. libri omnes.* τοῦ βασιλέως *add. recent. ex coniect.* τοὺς βασιληῖους *coni. West.*

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, aratrum et iugum et bipennem et phialam, decidisse in Scythicam terram. Et illorum natu maximum, qui primus conspexisset, propius accedentem capere ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum. Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero natu minimo fuisse extinctum, huncque illud domum suam contulisse: qua re intellecta, fratres maiores ultro universum regnum minimo natu tradidisse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur: a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγόνاسι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τσαυτά. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρθῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διεναντίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μίῃ περιελάσῃ αὐ- 10
 τός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [*sive* Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Κολαζαῖν· καὶ τούτων μῖν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνεμὸν τῶν ὑπεράκων τῆς χώρης, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γάρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν ὄψιν.

Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βοῦς, ἀπικέσθαι εἰς γῆν ταύτην εἰῶσαν ἐρήμην, ἥν
5 τίνα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλήϊων
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca verius septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

παῖσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν·
 ἐπειρουσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖη τύχη. Ὡς δ' ἐγεγρόναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὗρεῖν ἐν ἀντρῷ μισοπάρεθρόν τινα
 Ἐχιδναν διφθεά· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαί μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ Φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδά-
 σσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, pervenisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi expegefactus est, quaesisse equas; et, peragrata universa regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivirginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus, foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an equas alicubi vidisset oberrantes?* Cui illam, *se ipsam eas habere*, respondisse; *nec vero illi reddi-*

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
στον χρόνον συνέιναι τῷ Ἡρακλεῖ· καὶ τὸν, κομισάμε-
νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν
αὐτὴν εἰπεῖν· „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρέσχες,
„ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
„γένωνται τρόφιοι, ὅ τι χρεὶ ποίειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
„αὐτοῦ κατοικίζω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
„αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταυ-
20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
„Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
„σα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρεῖς αὐτέων τόδε
„τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisse. Et Herculem
hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

κατὰ τὰςδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οικήτορα ποιῶ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφραναί, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδίζαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἀκρῆς τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θίσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μαμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἷχσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, cum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa lactaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrâ exoes-*

βληθέντας ὑπὸ τῆς γενομένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθων τοῦ Ἡρακλείου γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλεῖας γινομένους Σκυθέων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθην,
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, τῷ μάλιστα 18
 λεγόμενον αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετίων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξην ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque *Scytha*, *Herculis* filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint *Scytharum*; et ab illa *phia-*
la *Scythas* ad hanc usque aetatem *phialas* gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic *Scythae* parasse. Et haec quidem *Graeci* narrant
Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-*
mades (pastores) *Asiam* incolentes, bello pressos a
Massagetis, trajecto *Araxe* fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram *Scythae* te-
 nent, ea olim *Cimmeriorum* fuisse traditur. *Cimmerios*
 autem, invadentibus terram ipsorum *Scythis*, quum
 deliberarent, utpote ingente irruente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνάμᾱς σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνάμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ἔβλεψεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐωυτῶν κείεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπιδόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάνας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενόμενους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortioiorem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrā, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatā pugnā abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent fructi, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

286, 91.

ἑαυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφιν ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἐστὶ
 δὲ Πορθμία Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερία· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες εἰς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλιν Ἑλλάς οἰκισται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες εἰς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. εἰς δὲ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrā excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
 Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
 rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος ἄφεται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπτος γενόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μονοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιохώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμμερίους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucaso ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeas*, *Caustrobii* filius, *Proconnesius*, in epico carmine ait, *Phoebi* instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super *Issedonibus* vero habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*, initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli *Issedonas*, ab *Issedonibus* vero *Scythas*; *Cimmerios* vero, ad australe mare habitantes, pressos a *Scythis*, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hao regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὴν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδέεστερον, ἐσελθόντα ἐς κναΦήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναΦέα κατακλήϊσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκῶς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 Φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρητομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I. O

τα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλέεται ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὐται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστέην, Φανέντα 5
 σφι εἰς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μύθοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisseque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, *in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse Apollinem; et se, qui nunc Aristeas sit, illum esse*

10 χάρην, καὶ αὐτός οἱ ἐπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστεύης τότε
 δέ, ὅτε εἶπετο τῷ Θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα
 ταῦτα, ἀΦανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
 εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν Θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
 Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεύειν πείβεσθαι τῷ Φάσματι· πειβομένοισι δὲ, ἄμεινον
 συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
 ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριάς ἐπανυμῖν ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδρυται. Ἀριστεῶ μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρησθῶ.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὁδὸς ὁ λόγος ὤρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδείς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστὶ. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι Φαμένου, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστεύης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.
 Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
 Aristee statuum vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristea hactenus dicta sunt.*

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
 institui, quid sit superne ulterius, nemo adcurate no-
 vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
 adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

ταύτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἴσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φᾶς Ἴσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκέρο-
 δα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇσι σπείρουσι·

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10. τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρή-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνη, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθέneos. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθέnea, ἀπὸ θαλάσσης 18
πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ
Ἵπανι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὐ-
5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κεῖται Παντικάπης·
τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλοὸν ἀνα τὸν Βορυσθέnea
ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρήμὸς ἐστὶ
10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ σὺδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γέωργων
 τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπεύροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρουῖντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Υλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλείστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γενομένοι ᾠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρηνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia*, terra vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἄνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθῶν οἰκέουσι
 Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ· οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν· πᾶ-
 5 σαν εἰῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέρων δένδρεων.
 ὑπεροικέουσι δὲ ταυτέων, δευτέρην λάξιν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηναιάτην ἄνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ Θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ὑρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 Θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστῳ, δεδοαγμένος ἐπὶ γαστέρα κείσθαι ταπει- 10
 νότητος ἕνεκα, ἐταῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπὸ
 τοῦ Θηρίου ἀπὸ τοῦ δένδρεου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον δαίκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

5 τῆς τρηχέης χῶρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρεαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τεσ· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δει-
 νούων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ συκίην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γένηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἀσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάβας συντίθασσι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate *calvi* sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fieri admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι ἀρήϊον
 ὄπλον ἐκτέεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιεικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων κατὰ φύγην εἰς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὰ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνεύονται εἰς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι εἰς αὐτούς, δι' ἑπτὰ
 25 ἑρμητέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coetili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
habentur; nec arma ulla bellica habent. iidem et
finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
Nomen his est Argippaei.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδὲς αἰτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρεα γὰρ ὑψη-
 λα ἀποτάμναι ἄβατα, καὶ οὐδὲς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἄλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἡῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται αἰτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόγων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόγων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοσίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἐπιτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρία, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρία, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτίθεται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ
ἐκκαθάρσαντες, καταχρυσούσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλ-
ματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέον-
τες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατὰ περ οἱ Ἕλληνες 10
τὰ γυνεῖα. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι·
ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώ-
σκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατῴπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ
λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυ-
σοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθᾶς
παράλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλ-
λοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5
μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσσι Σκυθᾶς, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput
vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro
sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia
peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quem-
admodum Graeci diem, quo defunctus est pater, fe-
stum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse
dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris
potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos
sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi ho-*
mines quos dixi unoculos, et Grypas auri custodes:
et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scy-
thae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus
scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae
unum nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Uni-
versa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστί· ἔνθα τούτῳ μὲν ὀκτὼ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰ φρουρὰ Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς ἀμαῖξας ἐπελαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἐὼν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχρα αὐτοῖσι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ αὐτός ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν αἰραίην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρος δὲ ἀμφιλαφέες· ἦν δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida præmitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indol-
 es longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θαυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ, ἢν σεισμός γένηται ἢν τε θέρους ἢν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυδικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῶ 20 ἐστιῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κολον διὰ ταῦτα οὐ Φύειν κέρεια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρονες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρεια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ Φύει κέρεια τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ Φύοντα Φύει μόγις. ἐνθαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δὲ,
(προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ αὐ δυνάταται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χύρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου Φανερῶν αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάσχευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὰν προσήῃ ἡ ὥρη καύσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτ' αὖ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπίρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ Θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ· καὶ οἰκός. ἦδη ὧν ὅστις ἀγχιόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. εἴοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo gravidæ fiunt equae, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas attinet, quibus plenum esse aërem Scythae dicunt, ob eamque causam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quae sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talia

ταῦτον, ἔόντα τοιοῦτον, αἰοίκητα τὰ πρὸς βορρῇν ἔστι
τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ αὖ καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνοΦ-
θάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἔστι περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι,
εἰ δὴ τῷ ἔοντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.

- 33 Πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι.
Φάμενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλαμῇ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

Βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκυθὰς· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιωχάρους ἐκά-
 5 στοὺς, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτω ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χοι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλῆς εἶνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερείες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῇλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Malliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen *Deli* aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δευνὰ ποιουμένους εἰ σφίεας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεύοντας προ-
πέμπειν σφίεα ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱροῖσι τόδε ποιούμενον
προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίζα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

5 αἰ, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινα
εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλῳ οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἄργην 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθέτους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ αἰκυτέκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονάμα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ

sum cinnnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli inco-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributū ferendi causa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; *Argin* vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

- Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαβόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζον-
τάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλήν καὶ τοὺς ἄλ-
λους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν,
τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15
μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην
τῆς Ὠπιός τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομέ-
νην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου,
πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστοητορίου.
- 36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ
Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέ-
γω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν
γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄν-
θρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edo-
ctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine
celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eis-
dem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum
veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae
Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara cre-
matis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem
illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem
versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque
haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de
Abaride fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibe-
tur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per
universam terram circumvexerit, nihil cibi capien-
tem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines,
fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum
multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

πειρώδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι
πéριξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλωτέρειά ὡς ἀπὸ τέρονου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γάρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτέωθ, καὶ οἷη τίς
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτέων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορείῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μηδῶν δέ,
Σάσπειρες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
5 τὴν βορήϊην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ.
ταῦτα τέσσερα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπὴ-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρχαμένη, παρατίθεται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίῃ κει-
 μένου, τείνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρχαμένη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicen sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χαῖρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
20 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ
ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μῶνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κέλχων, τὰ πρὸς ἥῳ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορέῳ δὲ
5 ἡ Κασπία τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμός,
ρέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἥδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῷ, αὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum
porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspiesque et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septemtrione vero
Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἰγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰσὶ ὀργυιῶν· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στεينوῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐυ-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διαυρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστὶ.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρων παρῆκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑαυτὴν, εὐῶσα περιόρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκῶ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum milia
 orgyarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [sive, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, esse
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακληῶν στηλέων διακπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆν θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνεύσθαι.
 Ὁρμηθέντες ὡν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο Θβινόπωρον,
 προσίσχοντες ἀν' σπεῖρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θερίσαντες δ' αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἐτεῖ κάμψαντες Ἡρακληΐας στηλάς,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλα δὲ δὴ τῶν, ὡς περιπλῶντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἴσχον εἰς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit,
 dato mandato, ut *per Herculeas columnas renaviga-*
rent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque
ita in Aegyptum reverterentur. Igitur *Phoenices*, ex
 Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt:
 et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram
 navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc per-
 venissent, in ea sementem faciebant, messemque ex-
 spectabant: deinde, messo frumento, navibus ulte-
 rius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio an-
 no, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyp-
 tum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem
 non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum*
Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a
dextra. Hoc modo primum cognita Libya est.
 (43.) Post hos, *Carthaginenses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δέσας τό τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβαστο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπειος, εὖσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο, Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπίθῃσιν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλήϊας στήλας. διεκ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

299, 8.

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριο τῆς Λιβύης,
 τῷ ὄνομα Σολοεὺς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλαῖσι μῆνεσι, ἐπεί
 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξεα, ἔλεγε Φάε τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νηὶ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ οὐρεῖ, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πεπτελῶς, αἴτιον
 τότε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ αὐτοὶ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera cum non dicere, quod

ἀέθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αὐτῇ τατέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθεται.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκιδιδῶ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε ταῖσι ἐπίσταντε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χώρον, ὅθεν ὁ
Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περὶ ῥῆτός ἐστι· μήκει
δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐσὴ γῇ οὐνόματα τρι-
φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
bus distinguatur, a mulierum nominibus desumtis,
terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διορισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κακλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι φυλὴν κακλῆσθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιρρύτος ἐστι γνωσκαται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνάνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσθαι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρῆσόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρίων πασῶν παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, παρὰ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρεται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρεται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφικνεῖν τε μηδὲνα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεῖν, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερίοικοι ἔοντες, πάντες ἑώσι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἀμαχοί τε καὶ 15
 47 ἀποροὶ προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύτης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἔντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εὐῶσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶ τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ δια- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ἴπανης,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βερυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Τπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ῥεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων εἰς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἶδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποικεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύβαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Forc. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

*rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.*

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyreton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-

Herod. T. II. P. I.

Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτιγενεὲς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηκίων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρυσ, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιονῶν καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσον
 σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδόει ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ὄντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. L. 7. Σκίος. *Alii* Κῖος *vel* Κίος. *Fortan* Ἡσκιός.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
ρης Ὀμβρϊκῶν, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπις
ποταμὸς, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἀνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
15 δοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
Σκυθίας ἐσβάλλει. Τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· ἐς
5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμὴ ἐσδι-
δοῦσα, ἐς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
ἐν τε θερείῃ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septentrionem
fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
quos recensui, fluviiis, aliisque praeterea multis,
aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nilī aqua
conferas, copiā illum superat *Nilus*: in hunc enim
nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
tali quadam ex caussa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἢ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῶ δὲ 10 πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἢ χιῶν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, εἰοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθὰ δοῖ ἐς τὸν Ἰστρὸν· αὕτη τε δὴ ἢ χιῶν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρους. ὅσῳ δὲ πλεόν ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδαρ ὃ ἡλῖος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκυθήσι ἐστὶ ὁ Ἰστρὸς· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν αἰέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aëstatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par apprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septentrione progrediens;

ὀρμαῖται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκεται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 51
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν σέριξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τὴ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλόον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι εὐῶσα πικρὴ,
 ἣ μεγάβει σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, ὅντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὖροις χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igi-
 tur ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricularum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

ἦισι μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπτανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρὸν τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὐτι μῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ Θολεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval- lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata; praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fuit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non peritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυτάτη· ἄλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πήγνυνται ἅπλεται· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέα ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθέων τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδὲς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτό
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐστὶν

LIII. 16. τεσσεράκοντα. τεσσερισκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrescit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *apliacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἐμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοικῆνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικᾶπης· ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορείῳ τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένους νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδῶι δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει
 55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδιδῶι κατὰ Καρκινίτην πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήϊον κα-
 56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hinc a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθίαν· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυρον. Ὀγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλειομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλείους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἐστὶ ἐπιχολωτάτη παστέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσιν ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvijs *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Macotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvijs cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluvijs instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν μούρους τούσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανὴν 5 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἀρεά. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλῆϊοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεσθαι δὲ Σκυθῶτι, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλέεσθαι Παπαῖος· Γῆ 10 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανὴ δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμμιασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, 60 πλὴν Ἀρεῖ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Οὐσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως, ἐρδωμένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abundant Scythae, caeterum *institutis utuntur huiusmodi*. Deos solos placant hosce: Vestam quidem maxime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem, et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos igitur universi colunt Scythae: Regii vero qui vocantur Scythae Neptuno etiam sacra faciunt. Nominatur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*; Iupiter vero rectissime, meae quidem sententiâ, *Papaeus* vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosyrus*; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Thamimasadas*. Statuas vero et aras et templa erigere non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt. (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ὥδε τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
πόδας ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνεος ἑστέας,
5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψῃσιν.
Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐόσης, ὥδ' 61
σφι ἐς τὴν ἔψῃσιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἔπειτ' ἀποδεί-
ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῃσι ἔχοντες, ἐς λείβητας ἐπι-
5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσηκέλους,
χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat cui sacra facit: tum laqueum cervici circumilicit, et insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victimam, non igne incenso, non auspicatus, nulla libatione facta. Sed postquam strangulavit victimam, excoriatque, ad coquendum se confert. (61.) Quum autem ligno admodum careat Scythica terra, coquendarum carnium huiusmodi ratio ab illis inventa est. Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant: tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes, nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρῶν. ἦν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ εἰς τὰς γαστέρας τῶν ἱρῶν ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξέψει, καὶ τᾶλλα ἱρῆα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπειὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ρίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοις τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρῃ ὧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοις τῶν ἀρχῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγᾶνων Φάκελοι συνενέεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis aspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τού-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
νέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
10 μάνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἴδνεται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἀν' τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ὃ καὶ τὰ πρό-
βάτα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σηκοῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν Φρυγίων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20 μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν ποιεῦσι τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥρα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερῆα ἀπαλλάσονται· χεὶρ δὲ, τῇ αὖ πύσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστέασι. ὑστὶ δὲ οὗτοι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδ' σφι διακείμεται. Ἐπεὶ αὖ τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λάβωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ 5

mentorum tumulum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir Scythia, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem*

τοιῶνδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὅτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς
 πλευρῇ, θέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγαλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄρι-
 στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαῖνας ἐπείνυσθαι· ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χέρας, νεκρῶν ὄντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dexteras manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφί
 65 νυόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποκρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὁ δὲ ἔσωθεν ὤμβροσιν μούνην περιτείνας,
 οὕτω χραῖται· ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμβροσιν πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χραῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκίαν, ἣν σφί διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. Ξένων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἔοντες οἰκῆτοί πολεμον προσεθήκαντο, καὶ σφρων αὐ-
 66 τος ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἀνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι·
 5 τοῖσι δ' ἀν μὴ κατεργασμένοι ἢ τοῦτο, οὐ γέγονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἡτιμασμένοι ἀποκατέεσθαι ὄνειδος δέ
 σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν αὐτῶν καὶ κάστα
 πολλοὺς ἀνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, αἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτείνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπὶ τῶν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνέκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέσσουσι
 αὐτοὺς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θισπὶ
 5 ζουσι· ἀμὰ τε λέγοντες ταῦτα, συνκλιέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθέεισι. αὕτη μὲν
 σφι ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστὶ. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι·

fectus in sua praefectura vini craterem miscet; de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandī ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt divinandī artem.

Φιλύρης ὧν Φλοιῷ μαντεύονται. ἐπεὰν τὴν Φιλύρην τρέ-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἑὼν 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἀνδράς τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρώπων τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὔτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλαλαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκῃσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνεύ-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογείται. ἀρνευμέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vaticibus tres viros prae caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiante,

σου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 εἰς τὴν μαντικὴν. καταδήσωσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰβέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χοήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλησῶσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς,
 ἐμπεδῆσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομάζαντες, κατειργνῶσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιέϊσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περιεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομαντίας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσena κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὥδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγωσσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπτεατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα αἰκινάκια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιέμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄλλοι.

10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcat, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae alia digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπὶ ἀνὰ σφί ἀποθάνη ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετραγώνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλὴν κυπέρου κεκομμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σιλίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνερράμνην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 ποῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆϊαι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περτάμ-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἴστους διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομ-
 ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἄρχουσιν· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἤλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerthis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud*

θον. ἐπεὶ δὲ πάντα περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἑσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θά-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβαδός, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτεί- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥητὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μὴν ἀπο-
 πνίζαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ δῆκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμώμενοι ὡς μέγιστον ποιῆ-
 72σαι. Ἐν αὐτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιῶσι τοιοῦ-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θιρακόντων τοὺς ἐπιτηδευτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τους· εἰ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερα-
 πεύουσι τοὺς ἀν' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρά-
 5 νητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσῃ ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἡμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπνέζαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπελαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβalόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aëre emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotæ circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotæ dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπιτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νηνίσκων τῶν ἀποπεπλεγμένων τῶν πεντήκοντα 20 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπὶ τὸν νεκροῦ ἕκαστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ εἰς τέρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν 25 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.

73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπὶ τὸν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχιστάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν αἰμάξῃσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχίει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπιτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρέπῳ τοιῷδε. σημησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognatione proximi, plaustreis impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt *Scy-*

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τὰδε·
 20 ἐπεὶ ξύλα στήσωσι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι εἰς
 σκάφην κεκλήνηκ' ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλην πα- 74
 χύτητος καὶ μεγάλτερος, τῷ λίνῳ ἐμφεροτάτῃ· ταύτη
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιδός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ κω τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιδος τὸ σπέρμα ἐπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabinum numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῆται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ αἰμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγάμενοι τῇ πυρὶ, αἰρούνται· τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστί· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσαι,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εἶον, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιεῖουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15

76 Ἑσθλοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μή τι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* cum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῆς Σκύ-
λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλήν
5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
λήν, ἐκομίζετο εἰς ἡέρα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ δι' Ἑλ-
λησπόντου, προσίσχει εἰς Κυζικόν, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὀρτὴν κάρ-
τα μεγαλοπρεπέως, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις.
10 ἣν σῶς καὶ ὑγιῆς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιεῦντας,
καὶ παννυχίδα στήσειν. ὥς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
κὴν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
15 εὖσθα δένδρεων παντοίων πλέῃ· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebran-
tes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα,
 ἐσήμησε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τοξυ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ Φασί μιν Σκύβαι γινώσκουσιν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξοδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξηνικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θιος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθιος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes; a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὅπισω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε δια ξεινικά
τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Παλλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαβε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
ἐξ Ἰστριῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλαῦσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecanic-
as consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλῆην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀοιπιύβηι παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκειτο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίει τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενίτιων 15
 ἄστν, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφίεας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσαι, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε ἂν Ἑλληνίδα ἰσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγού-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδωι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν· καὶ τὰλλα ἐχραῖτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίβει μῆνας ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσσεται, ἐκδύς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποίεε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐσθίματο ἐν Βορυσθενείῃ,
 καὶ γυναῖκα ἔγχευε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρήν. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῦ-
 δε. ἐπιθύμησε Διονύσω Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο Φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολή, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythae eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris* cu-
 piverat *initiari*: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 situ aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumeirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἴστασαν ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐπέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκῆν πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτων εἶνεκα ἥσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ἀνεκδίζουσι· οὐ γὰρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεΐταιν πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελαῖτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπισθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυβίων οἱ προστεῖντες· καὶ αὐ- 20 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίστυσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεπρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, *Borysthenitarum* aliquis *Scythis* rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt *Scytharum* proceres, quos *Borysthenita* clam in turrim deduxit,

τεῖσε. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάτοτα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
 τῇ στρατῇ τὰ ἴδοισιν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλανε· 80
 ὁ Σκύλης εἰς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐπαίετο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενες δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψαι, ἔπεμψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δὲ
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „Φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos Scylas reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-*
eem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύῃς, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκνέτο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκει, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μήτρωα Σιτάλκη, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλει δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτη· ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμῳ Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοισι ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μῶ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφεας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
 dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audivi sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quacras. Veruntamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι
 5 εἰς ὅψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε παταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὐνομα δὲ οἷ ἐστι Ἑξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῷ κέεται χαλκήϊον, μεγάλῃ καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἐξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλεῖα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsā fuerit scriptura hæc,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύειν μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

ἰδὼς ταῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύῃς, μήτ' ἐγώ." Ταῦτά
οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεῖτο· ἦν γὰρ παρὰ 15
τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦ-
τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδιδούς
δὲ τὸν ἑαυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
ταύτην ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
σι τὰ σφέτερά νόμαα Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
νοισι ξυνικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμα διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθίων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρε-
κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφῆας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro
certo non potui comperire; sed dissidentes de eo-
rum numero audiui sermones: aliis numerosam ad-
modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
vere nominatis *Scythis* quacras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε παταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἑξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπάνιν ἀποτον ποιεῖεν. ἐν τούτῳ τῷ χῶ-
 10 ρῷ κέεται χαλκήϊον, μεγάλῃ καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἑξ. τοῦτο ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχάρσιοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλεῖα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsā fuerit scriptura hæc.
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελεύει μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampæus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amaræ aquæ fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genæ ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῖν ἀπὸ τοῦ οἰστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κα- 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λυπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκίον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ

82 Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται ἔγχος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνεόν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγας διπληχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicubitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαὸς ἥϊα
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχων, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεις, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηίην ἐπὶ Σκύθας ποιέειν, καταλέγων
τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χροιστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκευάστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σαν. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλος
ἔοντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam suscipere, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῖνον ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέλπει. καὶ 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ

82 Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται ἵχθως Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐνεόν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγας διπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicubituli. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαὸς ἥϊα
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχων, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεις, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἓνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλω
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.

(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπί- 6
 ζων τοὺς υἱὰς στρατηΐης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε
 τοὺς ἐπιστεῦντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου
 παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη
 ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο
 τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἡ γέ-
 Φυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβαὺς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανίας
 καλευμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνίς Φασι
 εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθηῆτο τὸν Πόντον, εὐν- 5
 τα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θω-
 μασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ
 χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐων-
 τοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borkh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, *omnes se ei relicturum*. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae vocantur *insulas* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γῆος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
 τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται,
 κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ
 ἑκατὸν ἐστὶ. τῖνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
 Ἡ δὲ Προποντὶς, εὖσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων,
 15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον, ὄντα στεινότῃ μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
 κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
 μα πελάγεος, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτορται 86
 δὲ ταῦτα ὧδε. νῆς ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν
 μακρομερὴ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
 κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
 5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων
 ἑννέα πλὺς ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
 μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
 nem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* voca-
 tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
 stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
 dinem, et mille quadringenta in longitudinem, in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
 metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
 autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum*
 vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
 modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
 que orgyias fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
 Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
 maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
 que noctium navigatio: unde confiunt centum et unde-

γυιέων τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος·
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὄργυιέων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὗτοι
 τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασιν. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τέρῳ ἐλάσσῳ ἑαυτοῦ· ἡ Μαιῆτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήσατο τὸν Πόντον, ἔπλει
 ἐπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίβου λευκοῦ, ἐνταμῶν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moso-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

- 6 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλλη-
κα, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἥρχε-
ταυτέων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσται συνελέχ-
θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον ταυτέων, ἐχρήσαντο πρὸς
τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λί-
θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διωνύσου τὸν νηὸν
ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
Βοσπερου ὁ χῶρος τὸν ἐξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
riis literis, oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
videtur, medius est inter Byzantium et templum
quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
architectum illius Mandroclē Samium donavit de-
nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξην
 τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προσδρίῃ 5
 κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε εἰς τὸ Ἱέραιον, ἐπιγραψάσας τάδε·
 Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἡσὴ μνημόσυνον σχεδίσας·
 αὐτῷ μὲν στέφανον περιβίς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.
 ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
 ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβαινε
 εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέειν εἰς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπί-
 κωνται εἰς τὸν Ἰστρον, ἐμβαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
 γύνοντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολεές καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Innonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
 iusmodi:

*Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles
 Innoni dedicavit pontis monumentum;
 coronam sibi, Samiis gloriam comparans
 opere ex Regis mente perfecto.*

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
 iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duco-

322, 23.

στρατὸς τὰς Κυανέας διηκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς δέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἀκίστην φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκίσασθαι· εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραὶ
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκείνοισι

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrumque bidui

δὲ ὁ Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς Θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῃ πόλιν. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΛΗΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἌΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὕστα- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odryzas

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσῶν
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιόνδε. ἀποδίδας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρον, πρώτους αἰρᾷ 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεούμενοι δὲ Σκυρ-
5 μάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφείας αὐτοὺς παρέ-
δωσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἶόντες καὶ γεν-
ναῖότατοι καὶ δικαιοῖτατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-
teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaei nominantur,
sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρέπον· οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἐαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε
τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
τέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελεῖζιν. Διὰ πεν-
τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφρων αὐτέων 5
ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
μενοι τῶν αὖ ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
τέωρον ρίπτουσιν εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη
ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ
μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὔτοι οἱ αὖ- 15
τοὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύου-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eum-
dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt;
ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
illis propitius videtur esse *Zalmoxis*; sin non mo-
ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
pravum esse hominem; loco huius vero quem caus-
santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
mandata. Idem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἔοντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 γόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐσωτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίαν τε ἔοντων τῶν
 Θρησίων καὶ ὑπαφροσνέτερον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διατάν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, εἰς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστυῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, extruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consisteret,

γινόμενοι ἀποθνήσκοντες, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαλιον οἶκημα ἐποίεετο. ὥς δὲ οἱ παντελῶς εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠΦανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαλιον οἶκημα, διαιτῶτο ἐπ' ἔτια 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐΦάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαλίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρειον. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque
 convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri.* In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχάρσιος,
χαίρετω. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὥς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρείῳ δὲ ὥς ἀπῆκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῷ στρα- 97
τός, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
ρείῳ ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπε-
σθαι κατ' ἡπειρον ἐωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελεύο-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δεῖκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεῦσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένου Φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
„πόλις οἰκεομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I. T

„χώραν ἐστάναι, Φυλάκους αὐτῆς λιπαὴν τούτους, οἱ περ
 „μιν ἔτευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήζωμεν εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυναίμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδεισά κω, μὴ ἐσωθῆωμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοι σφεας εὐρεῖν, πάθα-
 „μέν τι ἀλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑωυτοῦ εἵνεκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἐψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθεῖην.“ Κά-
 „τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμέψατο τοῖς-
 „δε· „Ἐῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἑμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντας, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optimo mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὰν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιεῖτε τάδε. ἐπεὰν με ἴδῃτε τάχιστα πορευό-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέστην
 „αὐτῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμὴν σωτηρίας τε
 „καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 adtinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis.* Haec locutus *Da-
 rius*, nullâ interpositâ morâ in ulteriora perrex-
 it.

- 99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνλιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλή-
σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον εἰς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
σω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
ἔοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
σης τῆς ἡοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαϊήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδοῖ ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκλήϊεται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἐπεὶτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμε-
ρέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαϊή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίλους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμέ-
ρησὶν ἀνὰ διηκόςια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω δὲ

ludis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanaim] supernae
mediterranea versus disternitur Scythia primum
ab Agathysis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα, ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύβαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ οἶοί 102
τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μόνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλευόντο, ὥς στρα-
5 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοῖσδε χρέωνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς τε ναύηγους, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρέπῃ τοιῶδὲ καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae amplitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se impares esse Darii copiis iusto praelio repellendis, nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphagorum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromatarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur huiusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Graecos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Postquam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν οἱ μὲν δὴ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ 5
τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδου-
ται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μόντοι σῶμα
οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύ-
πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφηγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
λεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε·
ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία·
ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς
οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης
ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήϊς τε καὶ πολέμου.
104 Ἀγᾶθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
ροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
deiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
capite quidem consentiunt, corpus autem non de
praecipitio deici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi*
lautissimi homines sunt, maximamque par-
tem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι
 ἔοντες πάντες, μήτε Φθόνῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμασι Θρηῖξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφεας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῖνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς ὃ,
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἐωυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὔτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἔτεος ἐκάστου ἅπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτίς ὀπίσω ἐς τὰντὰ κατίσθεται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

- λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμνύ-
 106 ουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ Φο-
 ρέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαι δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθραποφαγέουσι δὲ μούνοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα Φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπ' αὐτῶν ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέων-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά. ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτόθι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

- εἰγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ
 τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ διάκτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔόντες
 αὐτόχθονες, νομαδες τέ εἰσι, καὶ Φθιροτραγέουσι μού-
 νοι τῶν ταύτη· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χροῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὁρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφέν, πᾶσά ἐστι δασὴ ἰδίῃσι παντοίοισι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva laeus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι εἰς ὑστε-
ρέων ἄκασιν. •

- 110 Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτι Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλεῖουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ οὖνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰὸρ γὰρ καλεῖουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικῆσαντας τῇ ἐπὶ Θερμῳδόντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἤδυ-
νέατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοιψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
 μα καὶ ἄνεμον καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰςὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θέων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
 τυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν καὶ
 ἐπὶ ταύτων ἵππαζόμεναι, ἐλθίζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.
 Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἰσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκειον δ' αὐτὰς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρώπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latus quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

302 HERODOTI HISTOR. IV.

πέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεί-
 και ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεί- 10
 νέων, καὶ ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιεώσι· ἣν δὲ
 αὐτοὺς διακώσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἐπειὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγυηόσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' αὐδεμῇ δηλῆσαι ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρουν δὲ πλησισιτέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῆν ἐξων τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
 σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
 λήλων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ταῦτ' οὗτο· καὶ τις μουνωθεισέων
 τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπω-
 θεέτο, ἀλλὰ περικεῖθε χρησασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίσταν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς ταῦτ' χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπήλθε, ἔλεξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
 αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
 15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλάσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum reputiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eumdem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνέατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἰ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τακέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὧν μηκέτι
,, πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, εἰς τὸ πλῆθος διαιτῶμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμέ-
,, τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμασι ἡμῖν τε καὶ
,, κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,, καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt-viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιῆσαι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι αἰμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θῆρην ἰοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκίας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκώμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμᾶς ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποίετε ἅμα ἡμῖν· Φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆςδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἀνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρίωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσai. 10
 117 Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι
 διακίετα· οὐ γαμέται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluxio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολέμιων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τε-
λευτῶσι γηραῖα πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπειρον· διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεφόμενος Θρήϊ-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Τμεῖς ὦν μηδενὶ τρέ-
,,πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιῶντε ἡμέας δια-
10 „φθαζέντας· ἀλλὰ τὰντὸ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
,,ἐπιόντα. εὐκων ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
,,νοι, ἣ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἣ μένοντες, ὁμολογή

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venere *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
endenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρίειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχισθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγον τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τὴν-
 „δε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμερᾶ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωυτῷ Θρη- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθίων ἐπαγγελλομένων, ἐβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thrakas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτ' ὁ γε-
5 νόμηναι, ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρήσιν· ὁ δὲ Ἀγά-
θυστος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
„Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
„σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὄρθα, καὶ ἡμεῖς
„ὑπακούσαντες, τῷτ' ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
„ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
„ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῶν ὁ θεὸς πα-
„ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφῶας αὐτὸς θεὸς ἐγείρει,
15 „τὴν ὁμοίην ὑμῶν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἥδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
quī ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores iniuriā adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) *praestituri vobis eramus. Nunc*
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

„κῆσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικέειν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρξῇ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβού-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφί οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξίοντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέα-
 τα, τὰ παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ τὰς κρήνας συγχχοῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πεισόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriâ ullâ adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriâ illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαίητιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς τὸντο,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
 belli subire, invitī bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγιάζον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἰππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διαπᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαυνεῖν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λαιώνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
 Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων ἔβυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἧν τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Ταναΐν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σινέεσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐθείας χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλαν, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχει, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδίνων, καὶ κεκνωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐρέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμαται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiccto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repererunt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuam, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσαρες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τὰδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὲ τὰ 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὕργις, et sic h. l.*
ed. Schaeff.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maeotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella mupivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφάνταζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέτερα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν αἰπύκετο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέ-
 ρης ὁδῶ. καί, οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπικὼν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπει-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρῶτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replessent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeiverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες καὶ
 τοὺς ὀμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες ὥς, εἰ πειρήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προεῖπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σίων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκ ἔτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitî minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππεία παρὰ τὸν Σκυθίων βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκεις εἶναι ἥσσαν,
„σὺ δὲ καὶ αὐτῷ παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθίων βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὧ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδὲ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scytharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari desine; et domino tuo dona ferens terram et aquam, in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum* rex Idanthyrsus haec respondit: *Ita mihi res habet, Persa: equidem nullum umquam hominem metuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

318 HERODOTI HISTOR. IV.

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐάθεα ποίεω. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 8
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνω. ἡμῖν οὔτε ἄσπερα,
 „οὔτε γῇ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δείσαντες μὴ
 „αἰλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ θεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρώιοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειράσθε αὐτούς.
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρῇ, οὐ συμμίσξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δισπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θεῶν βασίλειαν, μούρους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα διὰ

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud, quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero quod non continuo pugnam tecum committam, id quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vastentur, properemus pugnam vobiscum conserere. Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis patria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta disturbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sepulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugnaturi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pugnam tecum non conseremus. Et haec quidem de pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos duco esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam, Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει ελθεῖν ἀντὶ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφθασας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θέων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ
Σαυροματέων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 χοισι, οἱ τὸν Ἴστρον ἐξευγμένον ἐφρούρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπαλειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίεον τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθῶν· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἵππῳται φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytharum*
equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαράζαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίχον, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείῳ στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὁρᾷ
 ἰστάντες τὰ ᾧτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe *vox asinorum, et mulorum species*. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertēbantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιούτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ συμ-
κρὸν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοντες ἐπὶ πλέῳ χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιιδεύεες
έόντες, ἐποίεον τοιαῦδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
6 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
131 ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο-
μέκου, τέλος Δαρειῶς τε ἐν ἀπορίῃσι εἵχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρειῶι φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάρβα-
5 ρον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exsulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem donâ

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν εἶφη
 εἰ ἐπιστάλλαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφαί εἰσι,
 γνῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἑαυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὥς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα εἴκει ἔππῳ· τοὺς δὲ οἰστούς, ὥ
 ὡς τὴν ἑαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲ
 „ὄρνιθες γινόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quatenus esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriæ* sententia, unius
 e septem viris qui *Magos* oppresserant, Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

ᾶσαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 „βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρη ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
 παρὰ τὴν Μααῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἰστρον Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκητο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τὰδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκομεν Φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἰσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖν ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέστην. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
 silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
 tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
 interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus ad Istrum* in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
 tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
 ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
 nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
 elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
 patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
 vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νῦν, ὑποδεξαμένων Ἰάνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπιέγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεῖω, ἀντεταχθήσαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ ταῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθίων, καὶ 5 βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τούσπερ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· „Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν καὶ μοι „νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10 „ρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῶ μοι

illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem manete, eoque elapso discedite. Haec quum se facturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se propripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae diximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equitibusque in aciem sunt progressi, tamquam praelium commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque leporem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis itaque illorum ordinibus, et orto clamore, caussam Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi, dixit ad hos cum quibus et alias communicare sermones consueverat: *Nimum nos hi viri contemnunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαιζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὥς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους εἰς τὰς τалаπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρῆιος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
τούς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενείας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοήν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
πομένοισι ὑποβέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
μωθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶν
ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
136 πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν ed. Reiz. ex probabili
coniect.

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
rudium edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδο-
μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτείνοντο τοῖσι
Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
Βουδινοὶ καὶ Γελανοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
Ἰστρου. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν· τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἰππότew,
καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
σας οὐκ ἄπογμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
15 τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
„τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται· καὶ οὐ ποιετέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
dicentes. Quibus illi-auditis, propere collectis copiis
omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset
peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Ionēs, dierum numerus vobis praeteriit: itaque

„παραιμένοις. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
 „χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμους ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατατρεβείσῃς, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἶός τε
 ἔσται ἀρχεῖν, οὔτε ἄλλον αὐδένα οὐδαμῶν βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
 parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversa potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium parvo posse

341, 4.

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολλῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννέεσθαι. Ἰστιάϊου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρέόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἐόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνης τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χῖος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιάϊος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere.* Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
Hellespontiorum quidem *tyranni*: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.

139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἔοντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέσται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ εἰς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησιν ἔστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Ἄν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ εἰς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν εἰς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τείεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportunè properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέτες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβαύλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδοσιν ποιέε-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruerant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑαυτῶν γινόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὗρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γεφύρας ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην
 141 ἀπίκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔξευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμέρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἑόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκητο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε ⁵ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ροιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ¹⁰ ἂν οἱ τοσαύτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quae-sivit ex eo frater *Artabanus*, *quidnam esset, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* re-spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,
quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μῆμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ αὖ τοῦ καλλίονος παρῆντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὴ αὖν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-*
pore fuisse, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-*
crrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
elegissent, ni caeci fuissent. Idem igitur Megaba-
 zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξα-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, αἶχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἀγγελὸν ἔπεμπον, πειυσόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὥς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 φυτεῦσαί σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἶβοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖρ' αὖν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγγε σφείας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς Φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταιπτόντες, καὶ ἄλλα
 ποιῶντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφείας κατέβαλον ἐς
 ἑρκτὴν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφείας
 καταχρησέσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
iecto tempore, insolescere Minyae coeperunt, regni
participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
no tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in
eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυέων, εἰσῆσαι ἀσπαί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτι-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρετὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφεας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαύδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆϊν
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρόπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τητύγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος,
 ἔστελλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 οὗτος, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ ἐόντων
 ὃ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: coque
 modo postquam evasere, iterum in Taygêto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-

Herod. T. II. P. I.

Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίῃν. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγέυσάτο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10 μωνι, ἀλλ' ἀποπλευσεσθαι ἐς τοὺς συγγενεάς. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλειω, ἐνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃν διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην 15 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑαυτοῦ συγγενέων Μεμβλίарον· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστῃν καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20 148 θῆναι ἐκ Λακεδαίμονος, ὁκτῶ ἀνδράων. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilis filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Theran quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam caussa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

345, 58.

ὣν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔστελλε, συνοικήσων τούτοισι, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ
 5 δρᾶντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηϋγέτον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετό σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντή-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειο ἀπογόνους ἐπλωσε· οὗτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας, σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιν τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tribubus profectus est, una cum illis habiturus, et neutiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eorum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex carcere profugi in *Taygeto* consedissent, et de eis interficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipsorum finibus educturum. Cui sententiae quum cecis-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigenta remorum *Theras* ad *Memblia* posteros navigavit; non utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
preum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξᾶς, Πύργον, Ἐπίον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦ-
 κας, ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμίῃ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν ὅν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὐνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίγεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τῃ· τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. ταῦτ' οὗτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. *Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-*
gunt vulgo ὑπέμινε τῶντ' οὗτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius *Therae*
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oiolyc-*
us (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius *Oiolyci* filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus *Spartae*. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum *Furiis Laii* et
Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in *Thera* insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
 ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
 νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
 ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 5 νήσου, ἀπίκητο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
 δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης
 τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
 Θηραίων περὶ ἄλλων, χρεῶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
 10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
 „πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰερεσθαι· σὺ
 „δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio .et
 Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli
Theraei memorant ita accidisse. *Grinus*, Aesanii
 filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
 racorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
 nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
 vibus, atque etiam *Battus*, Polymnesti filius, de
 Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
 Theracorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
 lum, edixit Pythia, civitatem debere eum in *Libya*
 condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex,*
actate iam sum provector, et gravis ad maius
quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunio-
ribus hisce id facere iube. Ista dicens, *Battum* di-
 gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφί τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἐνός,
 ἕξανάνθη. χρωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφί μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κοράβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nosset, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theracis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
porum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, Theram ducunt. Et ex Thera mit-

οὐ πολλοί. κατηγηταμένοι δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
 σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβίον λεί-
 15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
 ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
 νήσου. Ἀποδημιόντων δὲ τούτων πλείω χρόνον τοῦ συγ- 152
 κειμένου, τὸν Κορωβίον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
 νηὺς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλείους α-
 ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
 5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
 λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
 θέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ ὑλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
 ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
 πνῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερῆσαντες, ἀπίκοντο
 10 εἰς Ταρτησσὸν, θεῇ πομπῇ χρωόμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
 quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
 bium monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
 scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
 vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
 (152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
 ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
 vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
 Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
 postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
 anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
 fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
 no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
 per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
 venire, divino quodam numine eos deducente. Erat
 ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γὰρ Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι εἶσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δέκα- 15 τὴν τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί· εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν εἰς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκείους κο- 20 λασσοὺς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι εἰς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λεπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο εἰς τὴν Θήρην, ἀπήγγελον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quorum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mercibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis* filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in insula Corobio, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse a se insulam in Libyae ora conditam*. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν ἀπάντων, ἑπτά ἑόντων, ἄνδρας· εἶναι δὲ σφεων
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι
δύο πενηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεὺς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἣ δὲ ἐπιτελβοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πάν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπενέκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenacis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen.

346. HERODOTI HISTOR. IV.

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναίκος, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξίῳ τοῦτον ὁ Ἐτεάρχης παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκίῳ, ἧ μὲν οἱ διακονήσῃ ὅτι αὐτὴν δεσβῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσθε, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15 τὴν ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, περὶ μακτῆρας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην, ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ 20 Ἐτεάρχου, σχωνίῳσι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπὶ κέτο ἐς τὴν Θῆρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλαχεύετο χρόνου δὲ πε-

155

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille, persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus machinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theræus, mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demergeret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne ferens, soluto hospitio, hæc fecit. Accepta puella, navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se exsolveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi oblata, funibus religatam puellam in mare demisit, rursusque extractam secum Theram duxit. (155.) Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus, spectatus vir apud Theræos, eaque pro pellice usus

349, 76.

- ριόντος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπῆκετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστήριου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μὴν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ· ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρατέοντι δὲ οἱ χρεῖ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φεῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχνόφωνος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius, exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente; cui nomen impositum est *Battus*, ut quidam Theraei et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde demum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est, nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem* enim Libyes *Battum* vocant; eaque de causa puto Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ. Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem, Delphos profectus est, de voce sua consulturus; consulenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis causa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωσμένη. „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνήν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε
 „ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χραῖς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη χειρὶ;
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χραῖν. ὥς δέ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιξέ οἱ καὶ πρότερον, οἷχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θῆρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λυγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφι ἔχρησε. „συγκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρόξεν.“ Ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illâ relictâ, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theraeos ira dei incubuit. Et Theraei causam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ἰσχεῖν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφοὺς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, Φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ ταδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarant: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὺ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἀμείνον,
 μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ᾧ Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἑτα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἑτεῖ παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὡς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae *Battus* cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam *Libyam* pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa *Libya* locum eum condiderunt cui no-
 men *Aziris*; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos *Libyes*
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμέτρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
 10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττεά τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ
 τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω.
 ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες
 5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττεω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
 Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέεω
 συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ αἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenacis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμί μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρήν, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χώραν, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆμαί, διε-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Serior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habitati a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφομένοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως ὃς 160
Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-
renaeis* deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-
byas* statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

354 HERODOTI HISTOR. IV.

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πεσείν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκέντα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειω
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλειω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὄν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκίσκειν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὦν αἰνὴ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐπείησέ σφας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

etoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenacis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. *Cyrenaei* vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex *Mantineia Ar-*
cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat *De-*
monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών,
15 καὶ ἱρῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διετέλλει εὐόντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλει πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτει τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilaō*
multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus
enim, Battii claudi filius et Pheretimae, negavit se
toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, Samum
profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Sa-
laminem Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, εὖν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10
 κέσται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἶδετο
 στρατῆς, ἡ κατὰξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατὴν οἱ εἶδου. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένη στρατὴν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 πάτην, προσὴν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φε-
 ρετίμης ταῦτό ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοισι γυ-
 163 ναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ’ οὐ στρατῆ.“ Ὁ δὲ Ἄρκε- 20
 σίλεως, τοῦτον τὸν χρόνον εὖν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἄρκεσίλεως, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei Euelthon quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo Euelthon dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum Pheretima repeteret, respondit Euelthon, *talia munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arcesi-laus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 τάδε· „Ἐπὶ μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειως
 „τέσσαρας, ὅκτῳ ἀνδρῶν γενεᾷς, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παραινέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
 10 „σεαυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλὴν ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λέω χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμα-
 των, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶτεε τῆς ἑαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluum intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ· τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήιον εὖν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυστον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν παν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑαυτῷ κακὸν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεπονημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῃ ἱκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑαυτῇ
κελεύουσα· προῖσχυμένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cac versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῳ κατεστεῖς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστῆναι Δαρεῖον διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τὰντὸ τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπε-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-
dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράφιον τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἑόντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρα-
 την, ὃ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἔπυ-
 θάνετο τίς εἴη ὃ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέχεατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πᾶσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὃ Ἀρυάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίῃ πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατιή, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπή-
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀτ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praecognem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
ταίκηνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλεῖα Αἰγυπτίοισι χρέων-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι· οἴην περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημίων 5
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
φθείρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐωυτῆς ἑκάστη ἀντιδάκνει,
καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλού-
σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσθε
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὀνόματι Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχοντες Γίλι-
γάμμαί, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῳ ἦ
τε Πλατεῖα νῆσος ἐπικέσται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζίρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκοῦν· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροις. Γίλιγαμμέων δὲ 170 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκοῦσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμῆσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171 πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκοῦσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχιστέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκοῦσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habitant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet autem *silphium* a Platea insula usque ad ostium Syrtis. Institutis hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen habitant: nec ad mare pertinent; oram enim maritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros omnes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidente contermini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant, pertinentque ad mare circa Euesperides. In media Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus populus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι ἐς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ριεύντες τοὺς Φαίνκας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 5
 πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀττελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρώπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξελθεῖν τῶν διαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ αἰρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων αἰπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμέωνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χραῖται. Πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἦν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
 πολάλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύνη· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐν-
 τὸς εἰούσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra accedunt maiorum, et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtis omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγουσι δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπολεμένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.
- 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτίεται
- 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστεύεται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· οἱ λόφους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξέσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χροῖ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθαῖν καταγαίαν δορὰς φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κύνψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδῶι· ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Libyes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, coortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, meridiem versus, in regione feris frequente, habitant *Garamantes*; qui quemcumque hominem fugiunt, et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero, et ab occidente, finitimi eorumdem *Macae* sunt. Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis gestant. Per eorumdem ditionem *Cinyps* fluvijs, ex colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίων 176
 δὲ τουτέων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἥ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρι-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177.
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μου-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστι μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero *Lotophagi* etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσ-
 σὸν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόι δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλεον- 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φαιή-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; quī et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum *lacum Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

- 10 ραι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσωνα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
τωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θείναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱρῷ·
15 ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μίσσῃται τῶν ἐγγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρῦψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκοῦσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent *Libyes* hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I.

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῶ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτάς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί· Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῆχθαι εἰς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegyp-
 tiis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτανίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρι, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῆξιν δὲ
 ἐπίκεινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν
 25 γένηται, συμφεϊτέουσι ἐς ταῦτό οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρεῖται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, Ὀφρύη ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ Ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more cōeunt, non unā habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-
 byes*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
 gyptiis usque versus *Herculeas* pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, αἰλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλὸς ὕδωρ ψυ-
 χρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχα-
 τοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κροισπρόσωπον
 τοῦ Διὸς τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρεον γίνεται χλιαρὸν, 15
 ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπέρκειται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus frusta salis, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus desertam Libyam, ultra ferinam. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant Ammonii, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempora hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat; post mediam

361, 66.

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει αἰμβολάδην· παρέρ-
 χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
 ἐπὶ κλησὺν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
 δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύς τῆς ψάμμου, δι' αἰ-
 λῶν δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλός ἐστι ὁμοῖος
 τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
 5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
 τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς Φοί-
 νικας Φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
 αἰλῶν ὁδοῦ, ἕτερος αἰλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
 Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ πτερ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
 5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
 γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπεύρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
 ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
 τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
 fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
 dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
 iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
 ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
 est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
 mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
 sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
 et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
 quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
 homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
 modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
 que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
 Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
 κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
 τες, ἵκονται ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τε εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητα τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαραμαντες δὲ 15
 οὔτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτεύονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασιν, κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλήων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam *boves* qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrosum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrosum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopas*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι περὶ
 αὐτὸν οἰκεῖουσιν, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
 ἀνώνυμοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμῖς ἴδμεν. αἰέσι
 5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
 αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
 λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχυρὰ
 λοιδορεῖνται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτίθει, αὐτοὺς τε τοὺς
 ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
 10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
 ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεῖουσιν. ἔχεται δὲ τοῦ
 αἰλὸς τούτου οὐρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
 στεῖνεν καὶ κυκλοτερές πάντῃ· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
 γεται, ὥς τὰς κορυφαῖς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδεῖσθαι·
 15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
 οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι αἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
 loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
 Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
 nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
 nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
 tum est. Idem solem capitibus ipsorum imminentem
 exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
 eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
 Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
 lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
 cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
 angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
 tudine perhibetur, ut vertex eius conspici non pos-
 sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
 nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
 indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
 185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρυὴ μέχρι
 Ἡρακλήϊων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ αἰλὸς
 τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
 θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
 αἰλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
 βύης ἄνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυέατο μένειν· οἱ τοῖχοι
 εἶντες αἰλινοί, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰλὸς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
 παρΦύρεος τὸ εἶδος ὁρᾷσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρύης ταύ- 10
 τῆς, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
 μος καὶ ἀνὺδρος καὶ ἄθῆρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός
 ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
 nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
 dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
 edere possum populorum, supercilium illud habitan-
 tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
 idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
 etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
 itinervis intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
 tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
 exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
 nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
 ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
 istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
 ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
 lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ ἡστείας αὐτῇ καὶ
ὄρτας ἐπιτελεύουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὑᾶν πρὸς τῆσι βουσὶ γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
εἰώθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
6 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπειὰν
τετραέτετα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carniū esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν
 ταῖσι προτάφουσι τοῦδε εἶναι, ὥς μὴ σφας ἐς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφας λέγουσι εἶναι ὑγιεστά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιεστάτοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιεστάτοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ
 καίουσιν τὰ παῖδια σπασμὸς ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15
 αἶκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφας. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰδοί. ἐπὶ αὐτὸς ἀπαράσσονται τοῦ κτήνεος, ῥιπτίου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήῃ μού-
 νουσι. ταῦτασι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· αἰτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanâ
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab
 eis medicina: inspersâ hirci urinâ eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν αἰγαλμάτων τῆς
Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιέσαντο οἱ Ἕλληνες.
πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκαυτήν ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
5 καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ἄφίε-
εῖσι, ἀλλὰ ἰμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτ' ἔ-
σταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
Λιβύης ἔκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἰ
10 Λίβυσσαι, κεχοιμένας ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
ἐμοί γε καὶ ἡ ὁλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
σθαι· καὶ γὰρ ταύτῃ χρίωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
imagines, a *Libyssis* adoptarunt *Graeci*: praeterquam
enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci aegidas denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρεώνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύειν
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατάπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. ὧτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· Φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὶ ἀπίη τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνερμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὔτοι χρεώνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιᾷ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὔτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηριωδεστέ-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλῃες, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκαταΐφυστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα· πυ-
 γαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hībent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πύκνους· καὶ ἔρως, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνεσι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιῶνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βουῶν
 ἔστι· καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιαι, καὶ ὑστρίχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ἔσσι τε τρικῆχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ καταγαῖοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἔστι θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὕς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος
 ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι· μυῶν δὲ γένεα τρεῖς αὐ-
 τοῖσι ἔστι· οἱ μὲν, δέποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοῖόταται. Τόσαῦτα μὲν νῦν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impōti, nempe qui non bi-
 bunt: tum ovyes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
 γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
 των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
 μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
 ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάν-
 5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
 ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
 Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
 μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
 βατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαίῳ τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
 6 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένου τῶν ἐπι-
 χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρήμενοισι πίσση, ἐκ τῆς
 ἑλὺος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt: quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum proficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*: apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes minio pinguntur; vescunturque similiis, quarum incredibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.) Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, insulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadiorum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indigenae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

384 HERODOTI HISTOR. IV.

ἀληθῆως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤριον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερίκῃς πίσσης 15
 αἰμίνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συχρὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακληῶν στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίου, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τίβειναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νοὺς τῶν Φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνηα νέμεται αὐτῇ, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, αἱ δὲ, τὰ πρὸς νότῳ τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίρυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate solineutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γαῖν Διήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ἄμβρον πλέω πιοῦσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπειὰν αὐτῇ
 ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίῃ χώρα, εἰοῦσα ὕψη 199
 λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκεκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκεκομίσται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquae Libyae prorsus dissimilis. Habet enim nigrum solum; frequentibus rigatur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimiiis imbribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam *Euesperitae* colunt; nam, quando ubertate praestat messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps* trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altissima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent, tres in se tempestates continet, miratu dignas. Primum maritimus tractus fructibus turget, et ad messem vindemiamque maturus est. His collectis fructibus, medius tractus, supra maritimum porrectus, quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεριτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα. ὥστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁπάρη ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλειω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτεράς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non acceperunt oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
λα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
ποιεῖ τοιάδε. νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
ξύλων χοῦν γῆς ἐπέφερσε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
cuniculum agentes *Barcae* interficiebant *Persas* ter-
ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, εἰς ὃ σφι ἴαδε 10
 ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοῖν-
 δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια· „εἰς
 τ' αὖν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον κατὰ χώ-
 ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναϊ ἀξίην βασιλεῖ,
 καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
 Μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
 αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
 παριέναι εἰς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πά-
 σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
 πτὴν γέφυραν, ἔθειον ἔσω εἰς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
 τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
 ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον,
 ὅσον αὖν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
 οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcacos ad colloquium invita-
 vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
 mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
 sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
 cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
 Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
 ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
 intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
 portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
 irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
 ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
 Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
 autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
 ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
 κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
 ἀποσταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ
 5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θίσθαι τοὺς Πέρ-
 σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαπτιάδαι τε καὶ τοῦ
 Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
 Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
 σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
 τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
 ἀποσιεύμενοι διεζήκων αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
 5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
 πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
 Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξιελθοῦσι, καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorū eorūdem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad Cyrenacorum urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν· 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσησι, οὐδενὸς
 'μαχομένου, Φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἵζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπιδιά σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφάνευον, εἰς ὃ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praebere precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
 5 δέ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
 τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάρκην,
 ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.
 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
 δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
 γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λήν ισχυ-
 5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς Θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
 Φερετίμης τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη
 ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ΄.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
 amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
 illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
 vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
 meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
 (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ finē usa est.
 Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
 Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
 quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
 minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
 deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
 Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσέων.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSÆ, quos in Europa Darius reliquerat, quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespontii *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, subegerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconibus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymonem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

θίους, καὶ ἣν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφείας
 οἱ Περινθιοί, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν
 ἣν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίουν οἱ Παίο-
 10 νες ταῦτα, ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
 στηῶ, ἐμβαῦτα μουνομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
 θίων, ὡς ἐπαιάνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίο-
 15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ' ἅν' κου παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμός ἐπιτελεόμενος
 „ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοις
 παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἔλπιόν σφῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
 Παίωνων πρότερον γεγόμενα, ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
 prae gaudio paeanem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
 thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δραῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ Φρο-
 νέοι κατὰ τωυτό, ἀμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἔθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀδθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλην Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinthis, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανάτιζον- 4
 τες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον παεῦσι
 5 τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλή-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθει·
 τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἕξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
 ναίων, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
 λὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ Φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
 5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
 tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui *supra Crestonaeos* ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter uxo-
 res disceptatio et acris amicorum contentio super hac
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅνει-
6 δος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἐῷσι αἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι καὶ ἀπέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέρεται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὔτοι μὲν σφίων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων πολυητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
μῆω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
τοῖα σφάζαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοῖον,
ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνε-
μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐπὶ ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρήμος χώρα
φαίνεται εὐῶσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
ctantes, lautaque celebrantes convivium. Deinde sepe-
liunt combustum, aut etiam non combustum terrā
condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
quidem adparet; esse *trans Istrum* desertam terram

θίσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματηλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀπαίτους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκίτα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκητο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφραγίσας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris impatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque trajecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εἶναι, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελευθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 ρεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐβέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν,
 ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάσκειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut Paeonias subigeret, et ex Europa in Asiam abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pigres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare Paeoniae, Sardes venere, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi observato tempore quum Darius in Lydorum suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρεῖῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
 15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅτι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τι ἀπί-
 κето ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δέ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἑαυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρήσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὓς κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρεῖου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Da-
 rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παῖονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ Παῖονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμών οὐ πρόσω τῷ Ἑλλησπόντῳ· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ αἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν 15 αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηάκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐωυ-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Pacones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Pacones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paconiam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Pacones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens cum Paconas e sedibus suis abstrahere,

377, 59.

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβηε Φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, 15
 αἰλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εὐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιτε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.)

Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχοντάς τας πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, καὶ
 ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδονσαν σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὲ Παιόνων Σιροπαῖονές τε,
 καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης,
 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ
 περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγρια-
 νας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρα-
 σιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπε-
 ρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5
 αὐτοὺς. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεῖνὴν ἔχοντα
 μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶντας τοῖσι
 ἱκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
 λιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾷσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam rescive-
 runt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad
 suos quique lares sese contulerunt, Persisque se de-
 diderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones*
 vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem
 lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam
 sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* mon-
 tem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*,
 item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nul-
 latenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos,
 qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potesta-
 tem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt
 tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis
 instrata, quae angustum habent ex continente adi-
 tum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabu-
 lata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοντες ἐξ οὐρεος, τῷ ὀνόμα' ἐστὶ Ὀρβηλος, κατὰ γυναικα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἑκάστος συχναὺς γυναικάς. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἑκάστος ἐπὶ τῶν ἰχθύων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάστω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hîc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decident. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuum corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositâ morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo *genera*, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἐπὶ τὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείνων ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοίτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καί
σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὶ δὲῖπνον προτιθῶμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἔόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τουτέων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 τῃς μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἴζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 θαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρείσσειν γὰρ εἶναι ἀρχήθεν μὴ ἔλθειν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HOS-
 PES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἴζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πευδομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπιφᾶτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδευμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντῃ, παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νέος
 τε ἰὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἶός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντῃα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπῶν τε ἀνα-
 „παύεο, μηδὲ λιπάρει τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνίης ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερος 10
 πρῆγματα πρῆξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαιομένου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νeschmῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ὥα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέω
 „τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἀφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπ-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-*
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-*
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἔσω. παρὰ-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἴχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τότε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαψιλεύομεθα ὑμῶν ὡς παντελέως μά-
 „θητε τιμειώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγέλιτε, ὡς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα | τῷ
25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὔτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπήνῃ αὐτέων
εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Θεράποντες, καὶ
ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελ-
φὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
τούς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
rant. Haud multo post vero acris inquisito horum
virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multâ pe-
cuniâ, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
matrimonium datâ Bubaræ, viro Persae, duci eorum
quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
(22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntham* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀπαδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπῇ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιβυσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον 10 συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπίκητο εἰς Σάρδεις. αἵτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιάίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, *Gracci*, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graceus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo traiecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἰόντος δὲ τοῦ χάρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δαῦς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιoi-
 „κέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτῃ ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῃ πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπῳ
 „δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat
 Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad
 Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Me-*
gabazus, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque
 cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
 nit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam*
tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
sa ad construendas naves est materia, et multi
sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusse-
rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
agentem inhibe; ne domestico praestaris bello; leni
vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam au-
tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποίειν ὅπως μηκέτι κῆνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προσείων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδὲνα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοώτερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοῶ γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Ταύ-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
 cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
 recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaicum
 Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
 ei diceret: *Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,*
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, faveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
 His verbis fidem habens *Histiaeus*, magnique faciens
 regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
 regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
 locutus: *Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-*
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „μοῦ ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχέϊ ἐπιζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνώκως ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μικρότατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ ται
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμέα. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐκ Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος εἶναι καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἐαυτοῦ ὁμο-
 πατρίον, ὑπαρχὸν εἶναι Σαρδίῳ, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit, quam tui videndi, et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicum, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris, tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis vero maritimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν
 βασιλείων δικαστίων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἀδικοῦ
 ἔδikaσε, σφάξας, ἀπιδέουσι πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα
 σπαδίζας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων ἔδikaζε· ἐνταῦσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπιδέξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπιδέουσι, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζω
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἴλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λήμνον 5
 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένους. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle foris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoxiaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

384, 74.

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιβοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρετον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμην ἀδελφόν. οὗτος ὁ Λυκάρετος ἀρχὸν ἐν Λήμνῳ, τελευταῖ.) Αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειπαστρατίης ἐπὶ Σκυθίας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθίων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἀνίσις κακῶν ἦν, 28 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων πρέφει· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε αἰμμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii omnes ἄνεως (vel ἄνεος) κακῶν.

mum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis Lycaretus, Macandrii frater, regis Sami, a Persis est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mortuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitutem redegit evertisque [*Otanes*], in alios culpam conferens quod desertores fuissent Scythicae expeditionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scythia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioniis*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentia superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεαὶ ἀνδρῶν νοσήσασα εἰς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ εἰς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτῶν βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν εἰς τὸ ἄστυ,
 αἰλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

*Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt Parii: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi Miletum pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum*

μέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
 κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφείας
 ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
 25 πείβεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήχησαν.
 Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
 νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
 χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο εἰς Μίλη-
 τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος εὖν Ἀριστα-
 5 γόρης ὁ Μολπαγόρειω, γαμβρός τε εὖν καὶ ἀνεψιός
 Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
 κατέϊχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
 ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον εὖν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
 Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν εὐντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
 10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι εἰς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
 inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
 hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
 (30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coe-
 perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
 opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriâ
 pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
 nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
 ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
 id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
 Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
 venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθωσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἑαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου σκη-
ψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν αὖ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχίλην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιούμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρης μοι τυγχά- 20
„νει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Τιστάσπew μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζόμεθα.“ Ταῦτα ἀκούσαν- 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπὸσχέσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Νάξίους τὰ ἂν αὐτοὶ καλεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίᾳ κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
δῃ μὲν αὐτῇ μεγάλῃ, ἄλλως δὲ καλῇ τε καὶ ἀγαθῇ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ εἶναι πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, ἡσους προσκτῆσθαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, ἡσῶ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πᾶσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξῆ-
 „γητὴς γίνεαι πραγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῶ 20
 „ἑαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὲ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas acquies Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

387, 63.

σε, περιχαρὴς εἶν, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ ἌρταΦέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ
τοῦ Ἀρισταγόρειω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρείος ἐγένετο, παρσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεις,
πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβά-
την, ἄνδρα Πέρσῃ τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λα-
10 κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ
χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς
Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην
στρατηγὸν ἌρταΦέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ
τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὰν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaeemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας εἰς Καύκασα, αἷς ἐν-
 θρῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδωκε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνέχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεβέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἔξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνονται. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

387. 92.

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενης δὲ, κάπτα
 δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ αὖ ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νῦξ ἐγένετο, ἐπεμπε εἰς Νάξον πλοῖα ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ἐμνήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παροσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παροσκευάδατο ὡς παροσσομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad*
te vero, inquit, *quid hae res pertinent? Nonne te*
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσαρας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἡλ-
θον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδωπάνητό σφι, 10
καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναίσιμωτο πολλὰ, τοῦ
πλεῦνός τε ἔδεετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι
φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο
εἰς τὴν ἡπειρόν, κακῶς κρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρτα-
φέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεζε μιν ἡ δαπάνη τῆς
στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε τε, τοῦ στρατοῦ πρῆ-
ξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκει
τε τὴν βασιλείην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων 5
δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε
γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt.
Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae
adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora
insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluri-
bus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella ex-
struxerunt, et male adfecti in continentem se rece-
perunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa im-
plere Artapherni non posset, simulque premeretur
stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat;
timensque quod et exercitus male esset adfectus,
et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existi-
mans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec sin-
gula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat
enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput*
punctis erat notatum, Susis ab Histiaeo adveniret,

389, 23.

- σείων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν
οἰῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρῆσας τῇ
κεφαλῇ, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τευλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃν ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλῇ. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
μαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν.
20 ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοις· ἀποστάσιος ὦν γινο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιήσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspiciere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sese detineri: nam, defectio si exstisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 ἐς αὐτὴν ἤξιν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτῶν, ἐκφήνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτό ἐξεφέρον-
 το, καλεῖοντες ἀπίστασθαι. Ἐκαταῖος δέ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πᾶλεμον βασιλεῖ τῶν Περσῶν ἀναι-
 ρέσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρίος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεις τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐπορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium*. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexit) *quam sint tenses Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἶσαν ἀσθενεία· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεβείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῆσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξεν χρήμασι
 χρεῶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωται μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκῃ ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειραῖσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσεία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιάϊον Τύμνῳ Τερμερέᾳ, καὶ Κῶν Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεΐος Μιτυλήνῃ ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃ Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνοὺς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεισθήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὰυτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κῶν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπείσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiæum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris æquali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coëm*
 quidem Mitylenæi, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alij

κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκαστοὺς καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτο δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν, τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεῖον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

Ἰστιαῖον Τύμνῳ Τερμερίᾳ, καὶ Κώῃ Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνῃν ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχροῦς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετείς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίᾳ τὰυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidae filium Cumaeum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quae expeditionis sociae fuerant in Na-
 xum susceptae, hos, gratum facturum civitatibus, suae
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenaei, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymaei
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

5 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῳ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 5 γὰρ, ἔχοντι γυναιῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐσῆς ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἴ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεόν, γένος τὸ Εὐρυσθέneos γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιεῶν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τούτων οὐδέτερα ποιήσῃν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εἴϋσαν
 ἀναμάρτητον ἐωτῶ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τούνυν τοι περιεχόμενόν σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναῖκός, σὺ δὲ ταῦτα ποιεε, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περιῖτεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλευσάνται. γυναῖκός μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δέομεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 eeris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haeo
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκναποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διζὰς ἰστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσώστερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὕτη τε Ἐφιδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφανε· καὶ
 ἡ πρῶτῃ γυνὴ, τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος εἶυσα, τό-
 5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι
 πυθόμενοι ὥχλειον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
 10 σαν τὴν γυναῖκα περιϊζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως
 ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum Leonidam; moxque rursus Cleombrotum:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κούσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῦσα θυγάτηρ
 Πρινητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχήσεων τὴν βασιλίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιήτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριῳ χρησάμενος, εἰς ἥντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἶα δὲ βαρέως Φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 eoloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante exsecutus, Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπείει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκισε χῶρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαβείς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φὰς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
ἐς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
rā quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eā*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant *Sybaritae*
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξείνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδῶν μάντιν Ἥλεϊον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῶδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱερὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὗτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὗτοι ex coniect. pro οὐκ οὗτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unà cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. *Crotoniatae* vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίησε,
 εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἥλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίει ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίη. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾱστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect.
 et dein Κραβίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Eleo, quae ad meam usque aetatem posteri Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profertur testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπὶ τε ἀπίκοντο παρτὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μοῦνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελι-
 νουσίῳ ἀποικίῃν· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέϊλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουῶντος, καὶ ἐμουναρχήσῃ
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βω-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμολογούμενος Τή-

lucrit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rieum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidæ

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεῖς δὲ τοῦ γάμου, οἶχeto πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκηίῃ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἔτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ᾗ Γοργῷ.

ΑΠΙΚΝΕΎΕΤΑΙ δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ρανος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέτμη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιός· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἑλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλκιμοὶ εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστί

venit *Aristagoras*, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
 reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
 filios, qui liberi esse debebant, probum et dolor
 maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
 ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
 principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
 te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
 nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
 hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
 vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίᾳς ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. Κατοίκηται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴωνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quantita non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere -perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἐόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῇ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαίταν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά ἐσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πύρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεόν ἐστι
 „ὑμῶν μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβίσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem ponit, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quam ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„έόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἔχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τίνα ἐνάγει προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπέτεώς,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.“
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκεῖνον εὖ; ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὼν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ εἶν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἀνοδόν.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσειο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 εἰς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε εἰς τοῦ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, αἶτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μούνον τέκνον 6
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐεπέα. εὐπετέα ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturum erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioliā, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

δέκα τάλαντων ὑπισχνέμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
10 ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι
χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήκον-
τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
„Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἢ μὴ ἀποσταῖς ἡς.“
ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσει,
15 ἥτε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
ταχῇ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
εἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε
Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
5 ρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
quae petisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrumpet te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris.* Et
delectatus *Cleomenes* puellae-monito, in aliud con-
clave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit,
neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
tuta instituitur loca. Per *Lydiam* et *Phrygiam* viginti
sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
cum dimidia. *Phrygiam* excipit *Halys* fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὖ
 πύλαι τε ἔπισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτῆριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὖρον τῶν Κιλικίων, σταβμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροι διξάς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτῆρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένοι,
 τρεῖς εἰσι σταβμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὖνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταβμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορβιμεῦσαι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

- ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμός,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχβεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισὺ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰί μὲν νυν σταθμῶν
 35 τρεῖς αὐταὶ εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλικὴ τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si

γησι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἔοντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι, ἀναισιμοῦνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἶρηται. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον ταυτέων ἔτι διζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστν καλεῖται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adijci debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανέται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 56
ἦε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ᾧδε ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίῳ δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θεὶ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος εἶντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεσδέα, αἰνίσσεσθαι τὰδε τὰ ἔπεα·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartā pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευταῇ.

57. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀνακυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων εἰς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράπαντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
sœmniorum coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phœnices fuerunt ex illorum numero Phœ-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsî, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἀλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hīc commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hī, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, *litterarum* etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui *litteras* edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέσι τε καὶ οἰέσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἑόντα τοῖς
 Ἰωνικοῖσι. ὃ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυὼν μὲν ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἶη κατὰ Λαΐον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδάρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
(id est, libros papyraceos) antiquitus *diphtheras*
(membranas) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *literas Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphytryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laïi aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modo haec dicit:

Scæus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεῖς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτὸ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι·

μουναρχέων ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἑξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεοῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι ἰρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρὸν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiekti, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Bocotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φωνῆς, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππῆϊω τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων Φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχῶρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, περρωμένοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi cadem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paeoniam, quem locum tentandī reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem acceperant cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πατρῴου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξ-
 ποίησαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην κρή-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἰ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἰ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ ταῦτό
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 ioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliâs pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά-¹⁰
 λασσαν πλοίοισι, ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπι-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι,¹⁵
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμμηχάνεατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα²⁰
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμέλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αἰ-
 τῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου

coniunctos : nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lereum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniæeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum : estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κληίου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπητο· καὶ σφῶν ἔπεισον
 ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
 νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδὲν τι πάν- 65
 τως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστράτιδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 αὐτὲ γὰρ ἐπέδρην ἐπενόηον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρά-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituire cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πόλιον κήσαντες τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλυσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἑταῖα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, εἶοντες δὲ καὶ οὗτοι ἀπῆκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγενοῖς 15 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον ἐπὶ ἡλύδες εἶοντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸ αὐτὸ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque dierum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportunos: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur. Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eorumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut, *receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā excederent.* Atque ita relictā Atticā Pisistratidae Sigeum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati atque *Codrus et Melanthus*; qui et ipsi olim, quum advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

403, 16.

τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
 20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
 Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
 θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
 νίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
 Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοή-
 θειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
 θῆσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
 ἄνδρες ἐδυναύστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
 δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῦσαι, καὶ
 5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ
 τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
 αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
 Hoc modo tyrannis suis, liberati sunt Athenienses:
 quas vero res post receptam libertatem memoratu
 dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
 a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
 opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
 nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
 evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
 fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
 dri filius, spectata quidem familia natum; caeterum,
 quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
 nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
 ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐστούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσ-
 ταιρίζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόροτος καὶ Ἀργαδίου καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἐξευρὼν, παρέξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψα-
 δοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων εὔνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέονται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiaee excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vetuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λείν ἐκ τῆς χώρας. ἔλθων δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδραστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαῖρ' ὦσα,
 „ Ἄδραστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδραστος ἀπαλ-
 15 λάξεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἔδοκεε, πέμψας εἰς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμνός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσσε ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, ὥς
 ἔχθιστον ἔοντα Ἄδρῆστω· ὃς τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκι-
 στία ἀπεκτόνει, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum*
vero lapidatorem. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὀρταῖς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυωνῖοι 25 εὐχόμενοι μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατρὸς· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθια αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30 ἐγύραον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλας δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἕωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατέγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱὸς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱὸς τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borth. adiicitur καὶ χοίρου.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto adempta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adrastum*. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine liberis decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum calamitates eius tragicis choris celebrabant: non Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthenes*. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium nomina mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Argivis tribus essent. Atque id agens, maxime derisui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

ἑκωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβeto. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾱται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾱται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾱται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
 10 οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχόντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
 15 ἑκωνυμίην ποιούμενοι κεκληῆσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
 ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τοῦτου θυγατριδέος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δακέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισι

asino desumens, terminationem solam pristinarum tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio nomen imposuit: hos enim Archelaos nominavit; reliquorum autem alios Hyatas, alios Onatas, alios Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Sicyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios Hyllaeos, alios Pamphylos, alios Dymanatas nominarunt: quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt, Adrasti filio, tribulesque Aegialeas adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. Atheniensis autem Clisthenes, Sicyonii ex filia nepos, qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

αἱ αὐταὶ ἕωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλει- 5
 σθένα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖρην
 προσεθήκατο, τὰς Φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντι-
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλὰς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑστού-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξεῖνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεα εἶχε αἰτίη Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *επα-*

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτοὺς δὲ οὐ με-
τείχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδὲ ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησέ. προσποιησάμενος
δὲ ἐταιρήσθην τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
πρὸς τῷ γαλμα. τούτους ἀνιστέασιν μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de causa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpâ Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐναγίας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξισχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείε ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

- 15 ες τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσειν, ἥτις
 ες τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρητὴ ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμει-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
 „μὴδ' εἰσθι εἰς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμ' αὖ μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένη καὶ 73
 τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένους
 μεταπεμφάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπάρχος, ἐπειρώτα τίνες εἶντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοῖατο Περσέων σύμ-
μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεῖῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίβeto·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, διδόναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἐωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περὶ ὑβρίσθαι ἔπεσι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sic contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quinam homines essent, et ubi ter-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος.
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολή
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εἰοῦσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψεν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφῖ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus *Boeoti* ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et *Chalcidenses* ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum *Athenienses*, quamquam, ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτη- 5
 τῶν, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένει. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξιῆναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον- 10
 το· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι εἶντες, εἰποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἔμολο- 15
 γήοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἷχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δῖς τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δῖς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unà cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur, (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
ticam suscepere *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi caussa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὐ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
ἀκ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὲς ἐσέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊν ποιεῦν-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
θεύουσι ἐπὶ τὸν Εὐρίπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
5 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νεύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὐ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Elcusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem lataturi ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐξώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξώγρημένοισι εἵ-
 χον ἐν Φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λυ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέβριππον χάλ-
 κειον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδῆων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾗξήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78
ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρεῖμα σπουδαῖον·
εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας
περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-
τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκειον, ὡς δεσπότη
ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐνω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet
autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam
praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-
ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis
populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-
berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat,
quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus
fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes:
postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τω προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὔτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσαν.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς παλὺφη-
μον δὲ ἐξενέικαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τουτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσιν Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Τεσπῖες, καὶ οὔτοι γε
„ἅμα ἡμῶν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δὲ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὴ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Εγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de *Atheniensibus*, *Delphos* miserunt qui deum consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωπὸς
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθῆειν, ὡς ἔοντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδον, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidas auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacescissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακροῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσυνέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προσφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινήτων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοις ἢ
γῇ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίᾳ
σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ ΑὐξΗΣΙΗΣ ἀγάλματα 5
ιδρύσασθαι· καὶ σφι ιδρυσαμένοις ἀμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίᾳ οὐδέτερα τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
denuntiatus intulerunt. Nam dum hi Boeotis instab-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adver-
sus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epi-
dauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*,
iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines sta-
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas fa-*
ciendas curarent statuas, an ligneas? Respondit-
que *Pythia*, *neutrum horum; sed ex sativae oleae*
ligno. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 15 ζουσι ἕτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 τῷ Ἐρεχθεΐ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἐπιδάυ-
 ριοι, τῶν τε ἐδέετο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαιέων τούτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδάυ-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδάυ-
 ρίων. ἅτε δὲ ἔόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες εόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Αὐξήσιος ὑπαίρονται
 αὐτέων, καὶ σΦεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σΦε- 10
 τέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαλαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσίῃσί τε
 σΦεα καὶ χοροῖσι γυναικῆίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
 χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
 αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σΦι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.

84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
 φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἰ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 ragi. Dicteriis autem chori illi neminem virum la-
 cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
 niae apud Epidauros obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέβεντο·
 ἐπεὶ δὲ ἐστερηθῆναι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
 10 τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἑόντα, ἐπειρῶντο
 ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc accepto responso, Athenienses, Aeginam missis legatis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, postquam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basibus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferendas. Hos vero, quum isto modo compotes illarum fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas traxisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru existisse terrae motum: eaque re territores trahentes,

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτῳ 10
 ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μῆν μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς.
 καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 εὐπιτέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τῇ 5
 χώρῃ· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπτεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex omnibus, qui triremi illa advenerant, unus superfuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athenienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetae* vero contendunt, non unâ navi advenisse Athenienses: unam enim navem, atque etiam paulo plures unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam adgressos esse Athenienses; *Aeginetas* vero his ultro cecidisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ cesserint, quod se impares esse committendo praelio intellexissent, an quod in animo habuissent facere id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses, quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὓς ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶν-
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῶ-
 ἐς γούνατα γὰρ σφί αὐτὰ πέσσειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινάϊν, καὶ παρεῖναι βοηθούσας
 σφί τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπέσειν ὑποταγμένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidaurο in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινήτων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθόμενας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κεῖνον μῦθον ἐξ 10 ἀπάντων σαθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἑαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρήναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervivisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus saluum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 θεος δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτῃ· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴας αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἤ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τὸδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφί ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίθεναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius faeti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐΔόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινῆτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδήευν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5 ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινῆτας στρατεύεσθαι, ἤλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τρηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppeditas vendere Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent; postquam Aeaco tem-*

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν
 σφέας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπνευχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
 τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἷη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπέδιον ἐγένετο. πυθόμα-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 τα διπλῆν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ὄντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam. Haec renunciata ubi audire Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinen-
 dum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiiçitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent Lacedaemo-
 nii, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κισαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τοῖ-
 τοις ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδελές, τότε δέ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτόιμους ὄντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἐωυ-
 τῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νές καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτόιμον μαθόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec il-
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφί Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφί Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντήίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ἑόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „δὲ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. εἰς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fecerunt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-que Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriâ eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituimus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi*

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδῆες, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἵματάν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκῆνα
 „ποιήσαντες ἡμάρομεν, νῦν πειρησόμεθα σφῆας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκρόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἶνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν
 „τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίᾳ
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἦ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μῖαι φονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῶν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστήσαντες παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίδησθε κατιστάναι. νῦν δέ, αὐτοὶ
 „ἀπειροὶ ὄντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροὶ ἔατε, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 „συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 „δαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· εἰδίδουσιν δὲ καὶ ἥγον-
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δέ, ὄντι ταυτέων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λαβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta
 exoriatur, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτειος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰθείως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοιοῦδε τοῖσι
 „ἔπει·

„Ἡετίων, οὕτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεισεῖται

„ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιοῦσαι δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὸ αὐτὸ 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Aetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

420, 1.

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμῆστίην· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκέετε καὶ ὄφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἣν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνω-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκῃ
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὖ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthiî, qui
 ..
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκείνοι ἀπικαίατο, καὶ δοκέουσα
 „σφραγ. Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκα αἰτέειν, φέ-
 „ρουσα ἐνεχέρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσαυδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἷστίς τις ἴσχυ
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ παραδιδόι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατιτώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

„τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „ χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας
 „ τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „ νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „ τα ταῦτα ἤκουε ἰστέῳσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θυήσι·
 „ δέισασα δὲ, μή σφι μεταδόξη, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „ βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 „ ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοία-
 „ το, πάντα ἐρευνήσιν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο.
 „ ἐλθούσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „ πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „ λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset.
Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum
intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.)
Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum exi-
steret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, om-
nia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mulato
consilio puerum iterum acceptum interimerent,
asportatum occultavit in loco, de quo minime co-
gitaturos illos existimavit, in arca: noverat enim
si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos
pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam
redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit
infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos
miserant, omnia a se peracta esse quae man-
data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπαυρυμένην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶνέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοδῆσιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

„Ὀλβιος αὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

„Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννέουσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπιστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἐτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὴν βίον
 „εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

422, 65.

„νεταί. Ὁ τοῖνυν Περίανδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ᾤμίλησε δι' αἰγγέλων
 95, Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα αὖ τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100, τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήιε τὸ ληΐον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· καλούντων δὲ,
 105, ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληΐου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filii Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nup-
 tios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praeesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam
 segetis partem tali modo corruptit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*

Herod. T. II. P. I.

I i

„καὶ ὑποβέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα,
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόβυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „αὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποδέσθαι· θαυμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψαι, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμωρον· ἀπηγγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπτε. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνεῖς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεῦειν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολῆτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπέτέλεσε. Μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μελισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exsilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exiit, ux-
 oris suae gratiâ Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.

„ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήριον
 „ παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „ Μελίσσα ἐπιφανέισα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέσται
 „ χώρῳ ἢ παρακαταθήκη· ῥιγοῦν τε γάρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέβαιψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθείως δὴ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, εἰς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ ὡς εἰς ὄρετὴν, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρῶμεναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitii alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum, autem, quo cognoscere Periander possit vere haec a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coiisset Melissa; statim post acceptum nuntium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας;
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους¹³⁵
 „συμφορήσας δὲ εἰς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης εἰς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἔστι ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ¹⁴⁰
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὴν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας¹⁴⁵
 „εἰς τὰς πόλεις. οὐκᾶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππὴν, ἵστε ὑμῶ
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ραι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν ῥί-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆος
ἤκουσαν εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωνῆν
10 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τούτέων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando *adfuerint illis*
statuti dies, quibus illos vexaturi sint *Athenien-*
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλλείου πό- 10
 λιος ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι-
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαίτεοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἕλληνας
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulti essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνῃν, ἐξαγ-
γελλόμενος τὸ ἐαυτοῦ πάθος Μελανίπῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
Μιτυληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναῖους κατήλλαξε Περίανδρος
10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
μὲν νυν αὐτῷ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπὶ 96
τε ἀπῖκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χρῆμα ἐκίνει, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
5 νοίατο ὑπ' ἐαυτῶν τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
εἰς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐὼντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium veneratione potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι, καταδέκασθαι ὀπίσω Ἰππίην. οὐκ ᾔδον δὲ ἐνδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδέκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο ἐκ τοῦ Φανεροῦ ταῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὲ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι εἰς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῆκετο εἰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὲ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἶκός σφεας εἴη ῥύεσθαι· δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit *Hippiam* recipere. Quam conditionem ad se relatum quum neutiquam admitterent Athenienses, decreverunt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athenienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius *Aristagoras*, a Cleomene Lacedaemonio Spartâ pulsus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras potentiâ eminebat. In concionem igitur populi progressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit, de *Asiae bonis*, et de bello cum *Persis*, quam faciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta uterentur. Praeter haec commemorabat, *Atheniensium colonos esse Milesios*, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 θεόμενος· ἐς δ' ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, εὐόντα τὰ πάντα δοκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίᾳ ὠφελίῃ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσειε· ἐπέμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παιό-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revectus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐαυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπῖκετο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „ Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ
 „ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῶν
 „ ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρώδησαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπῖκέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones! inquit, misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex cisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύβει Παρσιών ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
 ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίοσι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνέδεκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφας
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρας,
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
 5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδέας πόλεμον συνδιέτεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
 ὦν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium : qui ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbium sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt : inde pedibus redeunt, in
 Paoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
 Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
 sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalciden-
 sibus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
 Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ῥῆσαν, ἐποιέετο στρατήην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδειξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλὰ μιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

428, 49.

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου ἔχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ’
 οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστυ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδῶι,
 ὁ δὲ, ἐς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ

CI. 4. καλάμου. καλάμους *alii*, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες *maluerant viri-docti*.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum*
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 dere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τρωῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίας Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλησι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλως πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετρίων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam causam postea praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

429, 78.

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς

15 πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσιν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίας
5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίας τὴν πολλὴν προσεκτῆσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum adversus Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλανταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἡρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορεῖτο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἑαυτοῦ στασιώησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλείων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* *Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθούντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις αἰλούσας ἔμπεπρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τέξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἷστον, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus auctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristagoram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex, nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene noverat non impune laturos quod defecissent, quæsisse quinam essent Athenienses? deinde, postquam audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui impositam emisisse in coelum, utque illa in aërem evolavit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poenas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, mandasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτά, μέμνηται τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὃ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖ, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νεότεροι ἐς ἐμὲ πεποιημένοι πρήγματα. ἀνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποιή-
 „σαν· ταύτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεισθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπιστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχων καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτῳν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σιωτὸν ἐκ
 „αἰτῆς σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖαν ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευσάι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμалле λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, Domine, memento Athenien-
 sium! (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspe-
 ctum suum Histiaeo Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se Darius retinuerat: Histiaee,
 inquit, tuum procuratorem, cuius fidei Mitetum
 commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
 litum. Homines enim ex altera continente adver-
 sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
 nas mihi daturos: his persuasit ut illos dequeren-
 tur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
 cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
 quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide-
 ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
 Histiaeus respondit: Quale verbum. Rex, pronun-
 ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
 molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδικῆμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεῆς εἰν; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε αὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σοι γενομένου, ποιῆσαι τῶν παλαι ἡμε-
 „ραν εἶχον· ἐμέο δ' ἂν εὐόντος ἐν Ἰωνίῃ, αὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ἂν ὡς τάχος με ἄφες παρευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κεύθῃ τε πάντα καταρτίσω εἰς τὸ αὐτό,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo. si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id cum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-
 „χανησάμενον, ἐγχειρίβετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενυμι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιθῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μη-
 αῖπυι, ἐντειλάμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελεῖν
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὲρ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη-
 σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἅκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειραῖσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium
 Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad-
 futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae-
 cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans:
 nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma-
 gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere,
Persae etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent,
 pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus
 autem Phoenices circumnavigarunt promontorium,
 quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum
 ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duci-
 bus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus op-*
tionem cum utris velitis confligere; cum Persis,
an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugnâ cum
Persis vultis congredi, nullâ interpositâ morâ

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεισθε διαπειραῖσθαι, ποιέειν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ἐκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, 10
 „ὥς τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἴα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσησι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἡκόντων ἐς τὸ πεδῖον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασπον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elegeritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

433, 2.

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἀρίστον,
 ἀντέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντετάσσεται Ὀνήσιλος. Ἡλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
 σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ
 οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ
 „ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν' προσε-
 „νεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὀκρότερον
 „βούλει Φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον, εἴ τε αὖ-
 10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐταῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμ-
 „φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
 Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis sele-
 ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
 lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-
 tybii* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
 litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
 esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
 animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
 erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
 tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
 mihi que ede, utrum observare ferireque velis,
 equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
 spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
 facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
 seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilius*

„ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφερέστερον, Φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὼν εἶναί Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατῷ¹⁵
 „γὰρ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίση
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί τε ὑπὴρ-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σύ τὰς μη-²⁰
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“

- 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 दा πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄλλοι γινώ-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερβάλλοντο τοὺς Φοίνικας
 καὶ τουτέων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς⁵

*mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio opor-
 tere cum famulis congredi, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.*
 (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεβήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδιδοὶ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ συμ-
κρήν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντ' οἱ τοῖσι Κουριεῦσι
ἐποίησε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεισον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irrudentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes ini-
iceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curiî tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔρηξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπκώ-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε,
 ἀποταρμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθῶντα
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐούσης κοίλης, ἐσμός μελισ-
 σέων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μὴν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γνωμένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἐμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιεύσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίεον ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἰωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *aufferrent caput humarentque*; *Onesilo* vero, *ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius cum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διαφθαρένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμίνας, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον εἰς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι τὴν, πέριξ ὑπερῶσαντες τὸ τεῦχος, πέμπτω μὴ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐν αὐτὸν ἐλεύθεροι γεγῆσθαι, αὐτῇ 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωτο. Δαυρίσης δὲ, ἔχον Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαράζαντες σφεαγῆς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullā interpositā morā in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eisdemque praeliō victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 θιον. Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
τε καὶ Περικώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἴρει. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαί-
νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
ταῦτ' Ἰωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί πως ταῦτα τοῖσι Καρσι ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, εἰς τὸν Μαίανδρον ἐκδίδοι. συλλεχθέν- 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
τοῦ Μανσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanium* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maeandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
10 γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλ-
λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
μένειν ἀταγκαζόμενοι, γενοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος.
αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
15 κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθέωσι
τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
6 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλήθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
praelio superati in fugam verterentur, receptum non
haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
dine sunt superati. Persarum ad his mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίσταν. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ Στρατίῳ Θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν-
 120 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλ-
 121 λουσι, καὶ μαχυσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθάμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, Cares sunt, qui Iovi Stratio [*Militari* latine diceret] sacra faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere satius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero, missa priori deliberatione, ad redintegrandum bellum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere plerique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

436, 25.

ὥς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδαίῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρτος ὁ Γύγεω.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτως
10 διεφθάρησαν.

Τμήης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντιίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὥς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
δ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντιίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in-
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, *Cion Mysiam* cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promovere, ipse *Propontide* re-
lieta in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νούσω τελευ-
 123 τᾶ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χεῖα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
- 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἣν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράσας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκρασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμόν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν. συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reliquias, At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto, et *Otani*, tertio duci *Persarum*, mandatum erat bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente inferendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et *Cymen* *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* *Milesius* haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscue-
 rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, certum habere refugium, si *Mileto* pellerentur: quae-

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὰ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποι-
 10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδανῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
 χεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς σὺδετέρην στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
 τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.)* Iam
Hecataeus quidem, *Hegesandri* filius, *Historiarum*
 scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
 suit; sed in Lero insula debere castellum munire *Ari-
 stagoram*, ibique, si *Mileto* excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto *Miletum* repetere
 posset. Hoc *Hecataei* fuit consilium. (126.) Ipse
 vero *Aristagoras* eo maxime inclinabat, ut *Myrci-
 num* abiret. Itaque *Mileto* *Pythagorae* fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in *Thraciam* navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I. L 1

530 HERODOTI HISTOR. V.

αἰπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίέναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* *Graccus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent *Aegyptii*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicium regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intente patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatis* Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis *Samii* hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in *Aegyptum* auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatum domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra Cam-

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre Cambysis etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eo-que occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *ef-fodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Euro-pae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex inter-cepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Macandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Macandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumpere. (148.)

Babylonii a Dario desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus* populus, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37.-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41.-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47.-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55.-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* feriendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex *telorum spiculis*, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assiriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad Tearum fluvium relictæ. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraeces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De **Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Rudinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni; Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet Scythae; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt Scythae, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abijt *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in Thraciam redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus Spartana nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* huius perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone regem significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis aucta coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Eueltione*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a Dario *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe Libyae populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super Barcam *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Maeae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt Nasamones. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii *agricolae Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit Nomadum tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In Libyae ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In Africa duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) Libyae solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Per-sae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adflitos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraeces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Transi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaeus*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* adducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnâtâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddît; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyphem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque *Susa*, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *litteris Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruperunt oraculum, ut *Lacedaemonios* iuberet liberare *Athenas*; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

cti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tribuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, orta inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartae* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Acacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam Aeginetae *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Ecsicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *malâ Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei* ~~in~~ *carmine* celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus causa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellepontii urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, exceptâ *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ vincunt. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubuisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum Milesiis, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellepontii, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)

